

William Shakespeare
KRÁL JINDŘICH VI.
PŘELOŽIL J. B. MALÝ
Díl I.

Dramatická díla Williama Shakespeara,
nákladem Musea království českého,
díl II., v Praze, v kommissí u Fr.
Řivnáče, tisk Jaroslava Pospíšila

OSOBY

Král Jindřich šestý
Vévoda Glosterský, králův strýc a protektor
Vévoda Bedfordský, králův strýc a vladař ve Francii
Tomáš Beaufort, vévoda **Exeterský**, králův prastrýc
Jindřich Beaufort, králův prastrýc, biskup **Winchesterský** a
později kardinál
Jan Beaufort, hrabě **Somersetský**, později vévoda
Richard Plantagenet, nejstarší syn Richarda někdy hraběte
Cambridgeského, později vévoda Yorský
Hrabě Warwick
Hrabě Salisbury
Hrabě Suffolk
Lord Talbot, později hrabě Shrewsburský
Jan Talbot, jeho syn
Edmund Mortimer, hrabě Marchský
Mortimerův strážce, pak jeden právník
Sir John Fastolfe
Sir William Lucy
Sir William Gransdale
Sir Thomas Gargrave
Mayor Londýnský
Woodville, správce Toweru
Vernon, od bílé růže čili stoupenec Yorský
Basset, od červené růže čili stoupenec Lancasterský
Karel, dauphin, později král Francie
Reignier, vévoda Anjouský, titulární král Neapolský
Vévoda Burgundský
Vévoda Alençonský
Vládař Pařížský
Bastard Orleanský
Orleanský puškář a jeho syn
Generál francouzského vojska v Burdovalech
Francouzský sergent
Vrátný
Starý ovčák, otec Johany la Pucelle
Markéta, dcera Reignierova, později provdána za krále
Jindřicha
Hraběnka Auvergueská
Johana la Pucelle, vůbec nazvána z Arku
Zlí duchové zjevující se Johaně, **lordové**, **strážcové Toweru**,
hlasatelé, **důstojníci**, **vojáci**, **poslové**, **dvořanstvo anglické** i
francouzské
Dějště: z části v Angličanech, z části ve Francii.

Jednání první.

Výjev první.

Opatství Westminsterské

*Pohřební hudba. Objeví se rakev s tělem Jindřich pátého ve
skvostné ozdobě, obstoupena vévodami Bedfordským,*

*Glosterským a Exeterským, hrabětem Warwickem,
biskupem Winchesterským, hlasateli a j.*

Bedford. Buď černý nebe krov, den ustup noci!
Komety, věštkyň změň obecných,
jasnými na obloze kšticemi
potřásající tepte zpurné hvězdy,
že přivolily k smrti Jindřicha!

To přeslavný byl král, by dlouho žil!
Nezemřel taký posud Anglii.

Gloster. Ta před ním ani krále neměla.
Jsa chrabr hoden byl, by jiným vládl:
blesk meče jeho oslepoval svět;
svá ramena rozpřáhal šíř než drak;
jiskřící oko jeho, planouc hněvem,
u větší míře oslepovalo
a zpět zaráželo nepřátely,
než slunce polední, když v tvář jim bije.
Ba, nač mé řeči? slavné jeho činy,
ty všecka slova překonávají:
jak ruky pozved', byl již vítězem.

Exeter. Černýť náš smutek; proč ne krvavý?
Jeť mrtev Jindřich, neobživneť víc:
my, dřevěnou obstupující rakev,
nečestnou oslavujem smrti výhru
svou přítomností skvěle nádhernou,
co věznové při voze vítězném.
Zdaž máme zlořečit nešťastným hvězdám,
jež spolčily se k zhoubě naší slávy?
Či Franky zchytralé za čaroděje
a zaklínače mít, kteří mu z bázně
svým zařikáním způsobili smrt?

Winchester. Ten král byl požehnan od krále králův.
Nebudeť Frankům poslední den soudu
tak strašný, jako byl jim jeho vzhled.
On vedl boje pána zástupův,
a církve modlitbou tak prospíval.

Gloster. Církve! kde jest ta? Bez modliteb kněžských
by život jeho prodloužen byl dále:
vám líbí se jen kníže zženštilý,
jež jako žáka lze ovládnout strachem.

Winchester. Nám lib se cokoliv; ty, Glostře, vládneš
co protektor i knížetem i říší.
Tvá hrdá žena víc tě drží v bázni,
než mohl by sám Bůh neb zbožný kněz.

Gloster. Nemluv o zbožnosti, ty sloužíš tělu,
a celý rok do chrámu nevstupuješ,
leč proti nepřítelům svým se modlit.

Bedford. Zanechte svárů, stište myslí své!
K oltáři pojdme! – hlasatelé s námi –
na místě zlata obětujme zbraň svou;
nač zbraně nám, když Jindřich pátý mrtev? –
Potomstvo, čekej bídná léta, v nichž
ssát bude dítě vlhké oko matky,
naš ostrov pěstovati slané slzy,
a ženy jenom zbudou želet mrtvých.
Jindřichu pátý! tvého ducha vyzývám,
žehnej té říši, chraň ji vnitřních válek,
přemáhej na nebi zlé planety!
Slavnější hvězdou bude duše tvá,
než Julius Caesar nebo světla

Vystoupí Posel.

Posel. Ctihodní lordové, Bůh pozdrav vás!
Přináším smutné zprávy z Francie
o krutých sečích, porážkách a ztrátách:
Guienne, Šampaňsko, Remeš, Orleans,
Paříž, Guysors, Poitiers jsou již ty tam.

Bedford. Jaká to řeč před mrtvým Jindřichem?
Mluv zticha; sic nad ztrátou takých měst
prolomí olovo a vstane z mrtvých.

Gloster. Že Paříž ztracena? Že Rouen vzdán?
Toť kdyby Jindřich obživ' na novo,
při zprávě té by opět pustil ducha.

Exeter. Jak přišly k ztracení? jakouto zradou?

Posel. Nižádnou zradou; lidu, peněz není.
Reptání ozývá se mezi vojskem
na vaše strannictví; co byste měli

na rychlo sebrat pole do boje,
že o své vojvody se hašteříte.
Ten rád by z uspoření válku protáhl;
jiný by lítal rád, však nemá křídlel;
a třetí mní, že bez vši útraty
dá mír se zjednat zchytralými slovy.
Probud' se, šlechtu anglická! a nedej
si leností zatemnit mladou slávu;
jeť zlomen znaku tvého kosatec,
půl erbu Anglicka jest sraženo.

Exeter. By slzí nám ku pohřbu scházelo,
ta zpráva by jich způsobila přival.

Bedford. To moje věc; jsemť vladař Francie:
sem brnění! bych pro ni bojoval. –
Pryč neblahý ten oděv smuteční!
Dámť Frankům za oči ran krvavých,
by plakali svých nehod střídavých.

Vystoupí jiný Posel.

Druhý posel. Tu čtete, lordové, zlověstné listy,
odpadloť Francko zcela od Anglie,
až na několik nepatrných měst;
dauphin Karel jest korunován v Remši,
s ním spojen levoboček Orleanský,
též Reignier Anjouský ho podporuje,
vévoda Alençonský k němu příběh'.

Exeter. Dauphin korunován! vše k němu běží!
ó, kamž poběhnem my před touto hanbou?

Gloster. My poběhneme nepřátelům v hrdlo: –
Bedforde, ty-li nemáš chuti, já
ten boj podstoupím.

Bedford. Jakým právem, Glostře,
smíš pochybovat o mé horlivosti?
Já v myšlénkách již spočítával vojsko,
jímž zaplavenu vidím Francii.

Vystoupí Třetí posel.

Třetí posel. Bych zmnožil vaše nářky, Milostpáni,
kropící tělo krále Jindřicha,
přináším zprávy o přežalném boji,
jež s Francouzi měl Talbot udatný.

Winchester. Jak! v kterém Talbot vítěz? je-li pravda?

Třetí posel. Ó nikoli; v němž Talbot přemožen;
obširněji vám povím celý příběh.
Dne desátého srpna statný rek ten,
od Orleansu sklíčeného couvav,
šest tisíc mužů sotva s sebou maje,
byl kolem obstoupen a napaden
od Franků, tři a dvacet tisíc silných.
Již neměl času sešikovat lid;
též neměl dřevcí na ohradu střelcům,
tu oni v zmatku ostré koly z plotů
zaráželi do země před sebe,
by zadrželi nepřátelskou jízdu.
Tři hodiny a více trval boj,
v němž statný Talbot nad pomyšlení
vyváděl divy mečem svým i kopím.
Sta slal jich do pekel, opřít se mu
se neodvážil nikdo; tu a tam
a na všech stranách řádil zuřivě.
Frankové křičí, že to ďábel v zbroji,
s udivením naň patří celé vojsko.
Tu neohroženost vidouce naši,
hr Talbot! Talbot! křičí plným hrdlem,
a uvrhnou se do prostředka seče.
Tu byli vítězství by zpečetili,
by na sketu byl nehrál Sir John Fastolfe;
ten, vzadu postaven se zálohou¹),
(jim ku podpoře, by je sledoval)
co baba utek' bez jediné rány.
I nastala povšechná seč a zkáza

u všestranném od Franků sklíčení.

Mrzký Valon, pro dauphinovu přízeň,
své kopí do zad vrazil Talbotu,
jemužto Francie se vši silou svou
ni jedinkrát nesměla patřit v tvář.

Bedford. Jak, Talbot pad'?' Tož sám si život vezmu,
že líně hověl jsem si v nádheře,
an taký vůdce, nechán bez pomoci,
jest vydán nepřátelům nesmělým.

Třetí posel. Ó nikoliv, on žije, ale zajat,
a s ním lord Scales, i též lord Hungerford;
ostatních nejvíc zbito, neb též jato.

Bedford. Výplatu já zaň dám, a nikdo jiný!
Dauphina střemhlav strhnu s jeho trůnu,
a jeho korunou vykoupím přítele,
i za každého z našich jatých lordů
dám na výměnu čtyry francouzské. –
Teď s Bohem, pánové, jdu k svému dílu;
rozkošné ohně zapálím ve Francii,
by oslaven byl svatojirský svátek;
s sebou chci deset tisíc vojska vzít,
jichž skutky krvavé Evropou mají chvít.

Třetí posel. Však čas; neb Orleans jest obležen,
anglické vojsko seslabeno, mdlé;
posilu žádá hrabě Salisbury:
od vzpoury sotvy zdržuje své lidi,
kterým, tak slabým, uloženo tolik.

Exeter. Pomněte, lordové, svých Jindřichu
složených přísah, že bud' zničit chcete
dauphina, nebo sobě podrobit.

Bedford. Chovám to v paměti, a nyní jdu,
bych přípravy své činil.

Odejde.

Gloster. Já k Toweru spěchám ve vši rychlosti,
dohlídnout na děla a střelivo;
mladého Jindřicha vyhlásím králem.

Odejde.

Exeter. Já do Elthamu jdu k mladému králi,
jsa jemu zvláště určen za pěstouna;
chciť nejlíp hledět jeho bezpečí!

Odejde.

Winchester. Každému úřad vykázán a místo,
jen já jsem propad' – mně nic nezbylo;
však nechci dél být Jankem bez služby:
chciť Jindřicha já z Elthamu ukrásti²),
pak k veslu zasednout a v říši vlásti.

Odejde.

Výjev druhý.

Francie. Před Orleansem.

Vystoupí Karel se svým vojskem, Alençon, Reignier a jiní.

Karel. Běh pravý Marsův, jako na nebi,
tak na zemi do dneška není znám:
nedávno svítil straně anglické,
teď my jsme vítězi, na nás se směje.
Nejsou-li naše všecka větší města?
U Orleansu pro rozkoš ležíme,
zatím co na hodinu za měsíc
nás mde jen obléhají hladoví
nepřátelé, bledí co duchové.

Alençon. Polévka schází, tučná hovězina;
nejsou-li krmení jak mezkové,
přivázanou majíce k hubě píci,
toť vypadají jako zmoklé myši.

Reignier. Odtrhnem pryč, co v zahálce tu dlít?
Strašný nám Talbot zajat, nezbyvat'
než Salisbury, onen ztřeštěnec;
ten nechať zlostí žere svoji žluč,

nemát' ni lidu ani peněz k válce.

Karel. Hej, vzhůru trubte! pusťme na ně útok,
obhajme čest opovržených Franků.
Bez trestu směle můž mne každý sklát,
kdo spatří couvat mne neb v běh se dát.

Odejdou.

Váleční pokřik, harce, konečně útěk. Vrábí se Karel, Alençon,

Reignier a jiní.

Karel. Kdo takého cos viděl? jaký lid mám?

Toť psi jsou zbabělí; já nikdy bych
nebyl utíkal, nejsa opuštěn
od nich uprostřed davu nepřátel.

Reignier. Ten Salisbury zoufalý jest vrah,
tak bije se jen, koho život mrzí.

Ostatní lordové co lační lvové
na kořist vítanou se vrhli na nás.

Alençon. Jak Froinard, náš krajan, povídá,
rodila Anglie za Edwarda

třetího samé Rolandy a Oliveru.
To pravdivěj' se hodí k této době,
neb samé Samsony a Goliáše
vysílá do boje. Na deset jeden!
Padouši to vyzábílí! Kdož by hledal
v nich tuto statečnost a odvahu?

Karel. Zanechme město, vztekli otroci
to jsou, jež hlad tím zpuřnější činí;
já znám je dávno: spíše zuby svými
zdi rozdrolí, než pustí od města.

Reignier. Divný jakýsi stroj neb nástraha
musí jich zbraňmi hýbat ustavičně
jak zvonem, nebo jak by mohli sic
tak dlouho vydržet? Má rada jest,
bychom jich nechali.

Alençon. Učiňme tak.

Vystoupí Bastard Orleanský.

Bastard. Kde dauphin jest? povím mu novinu.

Karel. Bastarde Orleanský, třikrát buď nám vítán.

Bastard. Pohled váš je tuším smuten
a tváře zbledlé; spůsobil to snad
ten ouraz poslední? Netraťte myslí,
přichází pomoc: svatou vedu děvu,
jež nebeským poslána zjevením
obtížné obležení ukončit,
a vyhnat Angličany z Francie.
Mát' ducha hlubokého proctví,
jenž překonává devět Římských sibil;
co minulo, co přijde, vše jí známo.
Mám zavolat ji? Věřte slovům mým,
čirát' to pravda, beze všeho klamu.

Karel. Jdi, zavolej ji.

Bastard *odejde.*

Dříve však, bych zkusil
jejího umění, ty, Reignier,
co dauphin postav se na moje místo,
vyptávej se jí zhurta, přísně hledě;
tak vyskoumáme její umění.

Ustoupí do zadu.

Vystoupí Johana la Pucelle, Bastard Orleanský a jiní.

Reignier. Ty's to, co divy koná, sličná děvo?

Johana. Ty's to, co mne podvádí, Reignier?

Kde dauphin jest? – Ó vystup z pozadí,
tě nikdy neviděvši přec tě znám.

Nediv se, přede mnou nic není tajno.

Chci v soukromí rozprávět s tebou samým. –

Odstupte, páni, přejte chvíli nám.

Reignier. Na první výstup počíná si statně.

Odstoupí s ostatními do pozadí.

Johana. Dauphine, já jsem ovčákova dcera,
můj vtíp se nezná v žádné chytrosti.

Bohu a Panně blahoslavené

se zalíbilo vzhlednout na mou nízkost.
Hle, když jsem pásla stádo útlých jehňat,
an slunce líce moje pražilo,
mně zjevit ráčila se matka boží,
a u vidění plném velebnosti
mi káže nízké místo opustit,
bych zachovala vlast od záhuby,
svou pomoc k tomu slibujíc i zdar.

I ukázala mi se v celé slávě,
a na mne, černou dřív, opálenou
vylila paprsků svých jasnou září
tu krásu, kterou zřít mne zdobenu.
Ptej se mne směle na cokoli chceš,
já odpovím ti bez rozmýšlení;
zkus udatnost mou v boji, máš-li chuť,
a zviš, že přesahám své pohlaví.
Buď přesvědčen, že můžeš šťastným býti,
za soubojovnici-li mne chceš míti.

Karel. S podivením mi řeč tvá vznešená;
jen pouze udatnosti tvé chci zkusit:
boj pojediny se mnou vykonej,
a zvítězíš-li, uvěřím tvým slovům,
jinak vši důvěry se odříkám.

Johana. Jsem hotova: zde jest můj britký meč,
po obou stranách s pěti liljemi,
jež na hřbitově svato-Kateřinském
v Touraini vyhledala jsem ze množství
starého železa.

Karel. Ve jménu božím
pojd', nebojím' se žádné ženštiny.

Johana. A já co živa neustoupím muži.
Sermují.

Karel. Hej, zadrž ruku, ty jsi Amazona
a mečem bojuješ Debořiným.

Johana. Rodička Kristova mne slabou sílí.

Karel. Ať pomáhá ti kdo chce, ty mně pomoz.
Horoucí mne po tobě touha sžírá,
s rukou's i srdce mé si podmanila,
převzácná panno, to-li název tvůj;
nech sluhou tvým mne, a ne pánem, býti,
francouzský dauphin tebe za to žádá.

Johana. Nesmím' já hovět žádným lásky přáním,
neb svatě povolání váže mne;
nepřátel tvých buď dříve prosta zem,
než na to pomním, čeho hodna jsem.

Karel. Zatím hled' milostně na svého sluhu.

Reignier. Králova rozmluva již dlouho trvá.

Alençon. Tot' ji až na košili zpovídá,
sic neprodloužil by tak svoji řeč.

Reignier. Máme ho vytrhnout, an míry nezná?

Alençon. Snad měří dál, než ubozí my víme;
jazyky ženské zchytralí jsou vůdci.

Reignier (*popojde ku předu*). Kde jste, můj kníže, o čem
rozmýšlíte?

Máme-liž vzdáti Orleans či nic?

Johana. Já pravím: ne, vy malomyslníci!

Bojujte dokavad vám stačí dech,
já vás chci chránit.

Karel. S touto její radou
jsem srozuměn, my vytrváme v boji.

Johana. Mně určeno být Angličanům bičem.

Té noci ještě obležení zruším;
čekejte podletí a jasných dnů
od doby té, co meč jsem chopila.

Podobnat' sláva kruhu ve vodě,
jenž neustává šířiti se dále,
až samým šířením se mizí v nic.

Smrt Jindřichova končí Anglie kruh,

a skvělost jeho rozplynula se.
Já teď se rovnám hrdopyšné lodi,
jež vezla Caesara a jeho štěstí.

Karel. Nadšen-li Machomet byl holubem,
tys orlem nadšena. Ni Helena,
velkého Konstantina matka, ani dcery
svatého Filipa³) ti nejsou rovny.
Jasná ty Krasopaní, spadlá s nebe,
kterak se důstojně ti klanět mám?

Alençon. Bez odkladů již obležení zruš.

Reignier. Učiň co můžeš, ženo, bychom čest
zachránili; od Orleansu je
pryč odezeň, a staň se nesmrtelnou.

Karel. Hned pokusíme se. – Nuž do toho!
Ta klame-li, nevěřím prorokům.
Odejdou.

Výjev třetí.

Londýn. Pahorek před Towerem.

*Vystoupí u brány vévoda Glosterský se svou čeledí v modrých
kabátech.*

Gloster. Přicházím dnes si Tower prohlédnout;
co Jindřich mrtev, obávám se šmejdu.
Kde strážci jsou, že na hlídce jich není?
Otevřte brány; Gloster to, jenž volá.

Čeled' tluče.

První stráž (uvnitř). Kdo jest, jenž takto pánovitě tluče?

První z čeledi. Vznesený vojevoda Glosterský.

Druhá stráž. Buď kdokoliv, my neotevřeme.

První z čeledi. Tak-liž vy lordu chrániteli říše
odpovídáte, lotři?

První stráž (uvnitř). Chraň ho Bůh!

Tak mu odpovídáme, jinak nic
než nařízeno nám.

Gloster. Kdo vám nařídil?

Čí vůle ještě platí vedle mé?

Druhého protektora v říši není. –

Vylamte bránu, já to zodpovím;

mám hříčkou být ničemných holomků?

Čeled' vrhne se na bránu, k níž přistoupí uvnitř správce Toweru

Woodville.

Woodville (uvnitř). Jaký to povyk? jací zrádci to?

Gloster. Jste vy to, správce, jehož slyším hlas?

Otevřte bránu, Gloster chce být vpuštěn.

Woodville. Poshov, vznesený vévodo, já nesmím;

Winchesterský to brání kardinál⁴),

jenž výslovně mi nařízení dal,

nepouštět tebe aniž koho z tvých.

Gloster. Ceniš ho nad mne, chabý Woodville?

Drzého toho kněze Winchestra,

jež nikdy nemoh' snést král nebožtík?

To nejsi přítel boží ani králův;

otevři, sice v krátkce vyvru tebe.

První z čeledi. Otevřte bránu lordu protektoru,
a honem pojd'te, sic ji vylomíme.

Vystoupí Winchester, provázen čeledí v hnědých barvách.

Winchester. Ctílačný Humphreyi, co má to být?

Gloster. Ty, oholenče, nepouštět mne kážeš?

Winchester. Tak činím, neboť zrádný's samozvanec,
a ne protektor krále nebo říše.

Gloster. Nazpátek ustup, zjevný piklu strůjce,

jenž o život jsi stál nebožci králi,

jenž kurvám uděluješ odpustky⁵);

já natřesu tě ve tvém kardinálském

širáku, pokročíš-li u vzdoru.

Winchester. Ty ustup zpět, já ani krok necouvnu;
buď zde Damaskus, ty prokletý Kain⁶),
a usmrť, chceš-li, bratra Abela.

Gloster. Usmrtit nechci tě, jen vypudit;

tvůj purpurový šat mi bude plachtou,
do níž tě zavina ven vynesu.

Winchester. Čiň co si troufáš, já ti vzdoruji.

Gloster. Ty vyzýváš mne, ty mně vzdoruješ?

Vytaste, hoši, byť i v místě míru;

na hnědé modří. Hled' své brady, kněže;

Gloster a čeled' jeho udeří na biskupa a jeho chasu.

chci ti ji vyškubat a tebe zmlátit,

klobouk tvůj kardinálský nohou zdupám,

vzdor papeži a důstojenstvím kněžským

tě za tvář potahám nahoru dolů.

Winchester. To papež, Glostře, oplátí ti svatě.

Gloster. Ty huso z Winchestru⁷), kde provaz na tě!

Vytlucte je, do nich se dejte, muži.

Potáhneš-li, ty vlku v ovčí kůži?

Pryč hnědí, pryč pokrytče v purpuru!

Veliký povyk, uprostřed něhož vystoupí Mayor

Londýnský s úředními sluhy.

Mayor. Fi lordové! že nejvyšší co vrchnost
tak hanebně tu smíte rušit mír!

Gloster. Ustaň, o mayore, máloť znaš mou stížnost:

Beaufort, jenž Boha nedbá ani krále,

k své ruce násilně se zmocnil Toweru.

Winchester. A zde je Gloster, měšťan nepřítel,

jenž válku vyhledává vždy, ne mír,

vám těžké daně na svobodné měšce

ukládá; zkázu náboženství strojí,

protože říše té jest protektorem;

chtěť z Towru zbraně vzít, by korunou

se ozdobil a prince potlačil.

Gloster. Ne slovy, ranami ti odpovím.

Opět se dají do sebe.

Mayor. Nic nezbývá mně v bouřlivé té půtce,

než prohlášku učinit veřejnou;

pojd' biřici, a čti co hlasu máš.

Biřic (čte). „Vy lidé všeho druhu, kteří zde shromáždění jste

dnešního dne ve zbroji proti božimu i královskému míru,

my vás napomínáme a poroučíme vám ve jmenu Jeho

Vysosti, abyste se vrátili každý do svého příbytku a více

nenosili, nechápali a neužívali nižádného meče, tesáku neb

dýky pod ztrátou hrdla.“

Gloster. Já nechci zákon rušit, kardinále;

my setkáme se však a ukojíme

své choutky v plné míře proti sobě.

Winchester. Setkáme se, a to k tvé škodě, Glostře;

za tento den chci srdce svého krev.

Mayor. Nepůjdete-li, kyje zavolám. –

Ten kardinál jest vzdornější než ďábel.

Gloster. Ty's povinnost jen konal, mayore; s Bohem.

Winchester. Nenáviděný Glostře, střež své hlavy;
neb chci ji míti za nedlouhý čas.

Odejdou.

Mayor. Hled'te, ať všude čisto, bychom šli. –

Můj Bože, jak ti páni náhlí k pračce!

Já nebyl čtyřecet let v žádné rvačce.

Odejdou.

Výjev čtvrtý.

Francie. Před Orleansem.

Na hradbách vystoupí Puškář a jeho Syn.

Puškář. Víš, hochu, jak dobývá Orleans,

že předměstí jsou v rukou anglických.

Syn. Víím, otče; sámť jsem často na ně střílel,

ač nešťastně, vždy chybiv svého cíle.

Puškář. Tenkrát tak nebude pod správou mou.

Já, vrchní puškář města tohoto,

pro přízeň musím něco učinit.

Jsem zpraven vyzvědači princovými,

kterak nepřítel, mocně v předměstích

upevněn, obyčej má s oné věže
 železnou mříží tajně město zhlížet
 a slídit, jak by nejvýhodněji
 nás střelbou sužoval neb útokem.
 Bych překazil jim mrzutou tu věc,
 hrubé jsem dělo na ně naměřil,
 a již tři plné dni na hlídce jsem,
 zda bych je spatřil. Teď ty přejmi stráž,
 já nevydržím déle.

Spatříš-li někoho, spěš mi to říci,
 u vládaře mne najdeš bezpečně.

Odejde.

Syn. Nemějte starost, spolehněte na mne,
 spatřív je nebudu vás obtěžovat.

V hořejším patru jedné věže vystoupí lordové Salisbury a

**Talbot, sir William Glandsale, sir Thomas Gargrave a
 jiní.**

Salisbury. Talbote, rozkoš má, můj živote,
 ty zase zde! Jak bylo v zajetí?
 a jakým způsobem jsi svoboden?
 Povídej nám to zde na cimbuří.

Talbot. Vévoda Bedfordský měl zajatého,
 statného Pontona de Santrailles,
 za něj mě propustili výměnou.
 Jednou, k mé potupě, mne chtěli dáti
 za bojovníka mnohem špatnějšího;
 to hrdě zavrhl jsem, chtěl raději
 smrt volit, nežli být tak lehko vážen.
 Konečně vyměněn jsem byl dle přání.
 Než zrádný Fastolfe, ten mé srdce rmoutí!
 Holými pěstmi bych jej sprovodil,
 kdybych ho měl tu chvíli v moci své.

Salisbury. Jak byl jsi chován, posud neřekl's.

Talbot. S rouhavým posměchem, úšklebnou hanou.

Na veřejné mne vedli náměstí
 k všeobecnému lidem divadlu.
 Hle, volali, toť onen postrach Franků,
 to bubák, jenž tak straší naše děti.
 Tu já se vyrvav strážím, nehty svými
 ze země kamení jsem vyhrabával
 a házel na diváky hanby mé.
 Jiné můj děsný vzhled na útěk hnal,
 nikdo se nesměl blížit pro strach smrti.
 V zdech železných mne jista neměli;
 tak strašlivé jim bylo moje jmeno,
 jakobych lámal pruty z ocele
 a drtil demantové veřeje.
 I dali stráž mi střelců vybraných,
 jenž obcházeli každou minutu,
 a kdykoliv jsem jenom s lože povstal,
 mne v srdce střelit byli hotoví.

Na hradbách objeví se Chlapec s hořící zápalkou.

Salisbury. Mněť líto slyšet co jste všecko zkoušel;

však dostatečná bude pomsta nám.

V tu dobu večeřívá Orleans:

skrz tuto mříž je možná všechny spočíst

a vidět Franky, jak se hradí kde.

Pohleďme tam, to pěkné podívání. –

Sir Thomas Gargrave a sir William Glandsale,

povězte výslovně svá mínění,

kam příště nejlíp děla postavít.

Gargrave. Tuším u brány severní; tamť šlechta.

Glandsale. Já míním zde na tomto předměstí.

Talbot. Ze všeho, co tu vidím, zdá se mi,

že nejlíp město hladem vymoit

neb zeslabit lehkými pútkami.

*Z města padne rána. Salisbury a sir Thomas Gargrave
 klesnou.*

Salisbury. Bůh milostiv buď nám hříšníkům bídným!

Gargrave. Bůh milostiv mně buď v mém neštěstí!

Talbot. Jaká to nehoda nás náhle stihla? –

Mluv, Salisbury, ač mluvíti-li můžeš,

jak je ti, zrcadlo všech bojovníků?

Oko a celé jedno lice pryč!

Prokleta věž i nešťastná ta ruka,

jež původem té smutné truchlohry.

V třiceti bitvách Salisbury byl vítěz,

Jindřicha pátého ve válkách cvičil;

pokud zněl trouby hlas a rachot bubnu,

neodpočíval v poli jeho meč. –

Zda dosavad jsi živ, můj Salisbury?

Ač mluvy zbaven jedním okem přec

pohlížet můžeš k nebi o milost:

těž slunce jedním jen přehlídí vesmír. –

Nikomu, nebe, nepřej milosti,

nedojde-li jí tento před tebou! –

Odneste tělo jeho, pohřeb zjednám. –

Sir Thomas Gargrave, života-li v tobě?

promluv na Talbota, ó vzhlédni k němu.

Salisbury, potěš ducha svého tím,

že neumřeš, dokud –

On kývá rukou, usmívá se na mne,

jakoby říci chtěl: „Až budu mrtev,

mé zahynutí pomstí na Francích.“ –

Plantagenet, to chci, a jako Nero

na loutnu hraje zřít hořící města.

Jen jmenem mým buď zkáza Francii.

Slyšet hřmění, na to pokřik.

Jaký to hřmot? jaká na nebi bouře?

odkud ten povyk a ten valný hluk?

Vystoupí Posel.

Posel. Mylorde, Frankové se valně shlukli,

dauphin s jakous Johanou la Pucelle,

posvátnou věštkyňi teď povstalou,

přitáhl s velkou silou městu k spáse.

Salisbury sténá.

Talbot. Ó slyšte, Salisbury jak v smrti sténá!

Rmoutit' se v srdci, že nedojde pomsty. –

Já, Frankové, chci vám být Salisbury; –

Pucelle neb sysel, delfin nebo tuleň,

můj kůň má srdce vaše vykopnout,

a vaše mozky smíchám v jednu kaši. –

Odneste Salisbury-ho v jeho stan,

pak uvidíme, čeho zbabělí

se Frankové odváží.

Odejdou vynášejíce mrtvolu.

Výjev pátý.

Tamtéž před branou.

Pokřik a harce. Talbot pronásleduje dauphina a zažene ho;

potom vystoupí Johana la Pucelle, ženouc před sebou

Angličany; na to Talbot.

Talbot. Kde síla moje, chrabrost má a moc?

Na útěku jsou naši, nechť státi!

Obrněná je honí ženština.

Vystoupí Johana.

Hle, zde přichází. – Pokusím se o tě;

tě, ďáble nebo matko jeho, klnu:

pusťm ti krev, neb's čarodějnice,

honem dej duši tomu, jemuž sloužíš.

Johana. Pojď, jenom já tě znectit dovedu.

Bojují spolu.

Talbot. Tak-liž, ó nebe, zvítězit dáš peklu?

Nechť chrabrým napnutím mi prsa puknou,

a paže od ramen se utrhnou,

já potrestám tě, zpupná nevěstko.

Johana. Talbote, měj se dobře; doba tvá

nepřišla ještě. Spěchám zásobit

ted' Orleans. Dohoň mne, můžeš-li;
tvé síle vzdoruji. Jdi, posilň mysl
svých lidí hladem umírajících,
pomáhej Salisbury-mu dělat kšaft:
ten den je náš, a víc jich ještě bude.

Johana *vejde do města s vojskem.*

Talbot. Má hlava jest jak hrnčířovo kolo,
nevím kde jsem, co беру před sebe.
Strachem, ne násilím ta kouzelnice
jak Hannibal zahání vojsko naše,
dle vůle vítězíc: tak včely dýmem,
a hnusným smradem zase holuby
puďíme ze špalků a holubníků.
Psů anglických nám dříve spílali
pro naši vzteklost, ted' co štěňata

Krátký hluk.

prcháme s křikem. Slyšte, krajané,
buď do bitvy se vraťte, nebo lvy
ven z erbu anglického vyrvete,
zapřete vlast, za lvy tam dejte ovce:
ba ovce napolo tak bázlivě
před vlkem neutíká, kůň neb skot
před leopardem, jak vy před otroky
pokořenými již po tolikráte.

Váleční ryk, nová šarvátká.

Nemá to být. – Nazpět za hradby vaše,
smrt Salisbury-ho zvinili jste všickni;
nikdoť nenapřáh' ruky k jeho pomště.
Johana vešla nyní v Orleans
vzdor nám i snaze naší všemožné.
Ó kž bych mrtev byl se Salisbury-m!
Stud velí mně zakryti hlavu svou!

Hluk a lomoz. Talbot a vojsko jeho odejdou.

Výjev šestý.

Tamtéž.

Vystoupí na městských hradbách Johana, Karel, Reignier,

Alençon a vojáci.

Johana. Ať se zdí vlají naše prapory,
anglických vlků zbaven Orleans;
tak Johana dostála svému slovu.

Karel. Ty božský tvore, dcer' Astraey jasně,
kterak tě poctím za to vítězství?
Tvé sliby jsou Adonisy sady,
dnes květ nesou a zítra ovoce. –
U vítězném se plesu, Francie,
vychloubej prorokyň slavenou! –
Navráceno ti město Orleans:
většího štěstí nepotkalo zemi.

Reignier. Proč hlahol zvonů nezní po městě?
Dauphine, měšťanstvo ať rozkošně
zapálí ohně, ať po náměstích
pod širým nebem hlučně hoduje
k oslavě štěstí Bohem seslaného.

Alençon. Vše Francie se plesem naplní,
o zmužilém chování našem zvědouc.

Karel. Ne nám, Johaně patří sláva dne,
za to chci korunu svou dělit s ní;
a všecko kněžstvo říše mé i s mnichy
má obcházejíc pěti její slávu
neskončenou. Já vyšší postavím
jí pyramidu než Rhodopina
neb Memfisská kdy byla; po smrti
jí na památku budiž popel její
v nádobě, dražší nad Dariovu
bohatou pokladnici, v velké svátky
před panovníky francouzskými nošen.
Již nebuď déle vzýván svatý Diviš,

Johana patronkou buď Francie.
Pojďte, nechť královský kvas oslaví
zlatého dneška skvělé vítězství.

Odejdou při zvuku trub.

Jednání druhé.

Výjev první.

Tamtéž.

Z brány vystoupí francouzský Sergeant a dvě stráže.

Sergeant. Na vaše místa, hoši, bděte pilně:
hluk nějaký-li aneb bojovníka
zpozorujete u hradeb, hned dejte
nám na strážnici jisté znamení.

První stráž. Má stát se. Tak my sluzi ubozí,
an jiní spí na loži pokojném,
musíme bdíti po tmě, v dešti, mrazu.

*Vystoupí Talbot, Bedford, Burgund s vojskem a žebříky, při
čemž bubny tlukou smuteční pochod.*

Talbot. Můj pane vladaři – Burgunde mocný,
jehož přistoupením nám Artois,
Valon, Pikardie jsou přátelé –
ubezpečeni v této šťastné noci
jsou Frankové po hlučném kvasu denním:
to příležitostí nám vhodnou buď,
jim řádně oplatit ten úklad, lstí
a hanebnými kouzly vyvedený.

Bedford. Ta sketa francká! jak se hanobí,
z nedůvěry ve statnost svého paže
peklo a čáry bera na pomoc.

Burgund. Nemajit' zrádci spolku jinakých. –
Než kdo je ta Pucelle, jejížto cudnost
se tak vynáší?

Talbot. Jakás dívka prý.

Bedford. Dívka! a taká válečnice!

Burgund. Nedej Bůh,
by stal se muž z ní, kdyby bojovala
pod franckým praporem jak začala.

Talbot. Necht' obcují a spolčují se s duchy,
Bůh naše tvrz, v jehožto silném jmenu
ted' zlezme hradby jejich kamenné.

Bedford. Lez, statný Talbote; my za tebou.

Talbot. Ne všickni spolkem, lépe bude, myslím,
když rozličnými cestami tam vejdem;
by, jednomu-li z nás se nezdaří,
moh' druhý povstat proti jejich moci.

Bedford. Jsem srozuměn; já půjdu v tuto stranu.

Burgund. A v tuto já.

Talbot. Zde Talbot zleze hradbu
anebo najde hrob. Ted' Salisbury,
pro tebe a pro Jindřichovo právo!
Zjevít' ta noc, co oběma jsem dlužen.

*Angličané zlezou hradby křičíce: svatý Jiří! Talbot hr! a
vrazi do města.*

Stráž (uvnitř). Ven se zbrání! nepřítel stéká město.

*Francouzové skákají v košilích přes zdi. Rozličnými
stranami vyjdou Bastard, Alençon, Re[i]gnier, oblečení
jen napolo.*

Alençon. Jak pánové, tak neoblečení?

Bastard. Ba právě; štěstí že jsme tak vyvázli.

Reignier. Byl věru čas vyskočit z postele,
když pokřik byl za dveřmi komnaty.

Alençon. Od dob, co nejprv zbraň jsem uchopil,
jsem neslyšel o kousku vojenském
tak smělém i odvážném jako tento.

Bastard. Ten Talbot, tuším, je sám d'ábel z pekla.

Reignier. Není-li z pekla, přeje nebe mu.

Alençon. Karel přichází; jak s tím asi bylo.

Vystoupí Karel a Johana.

Bastard. Pst! záštitu měl v svatě Johaně.

Karel. Je to tvé umění, podvodná ženo?

Proto's počátkem, lichotivši se,
nám skrovný prospěch zjedнала, by teď
desetkrát větší byla naše ztráta?

Johana. Proč Karel nevěre na svou přítelkyni?

Mám stejnou vládnout mocí všecken čas?
mám vezdy vítězit, i bdíc, i spíc,
či chcete vinu na mne uvalit?
Neopatrní! bedlivější stráž by
vám byla uspořila tento přechvat.

Karel. Vévodo Alençonský, tvá to vina,
že noci té co strážce velitel
dost bedliv nebyl's vážné úlohy.

Alençon. By každá čtvrt tak byla hlídána
jak ta, ve které já byl velitel,
tak hanebný by nemoh' stát se překvap.

Bastard. Má byla zjištěna.

Reignier. Má, pane, též.

Karel. Co mne se týče, větší noci část
jsem v její čtvrti obcházel i ve své
vystřídávaje strážce; rcete tedy,
kudy a jak tam nejdřív mohli vrazit?

Johana. Již, páni, toho nevyšetřujte,
kudy a jak; jistot' že nalezli
slabější někde stráž a tudy vešli. –
Teď nic jiného nám již nezbyvá,
než vojsko rozptýlené posebrat,
a nové strojit úklady k jich zkáze.

Pokřik. *Vystoupí anglický Voják, volající:* Talbot hr!
Talbot hr! *Oni utekou zanechajíce svých šatů.*

Voják. Již směle vezmu, co tu nechali,
volání: Talbot! jest mým mečem teď;
neb bohatou jsem kořist ulovil
bez jiné zbraně kromě jeho jmena.
Odejde.

Výjev druhý.

Orleans. Uvnitř města.

Vystoupí Talbot, Bedford, Burgund, Setník a jiní.

Bedford. Počíná svitat, uprchlatě noc,
zahalující zem svou tmavou rouškou.
Již trubte zpět, prudký se zastav hon.
Troubení zpět.

Talbot. Přineste tělo starce Salisbury-ho,
a sem je postavte na náměstí,
tož v střed tohoto města proklatého.
Svůj slib jsem nyní splatil jeho duši:
za každou krůpěj krve jemu vzaté
tu noc pět Franků aspoň padlo v oběť.
By pozdější pak znali věkové,
jakou jsme záhubou ho pomstili;
ve hlavním jejich chrámě vystavím
mu náhrobek, v nějž tělo jeho složím;
a na něm, by to každý mohl čísti,
vyrýti dám ztečení Orleansu,
žalostné jeho smrti zrádný způsob,
a jak byl hrůzou celé Francii.
Než pánové, při vši té kruté seči
se divím, že nám spatřit nebylo
ni Milost dauphina, ni přibylou
mu vnově rekyni, cnostnou Johanu,
ni žádného z jich zrádných pomocníků.

Bedford. Praví se, že hned na začátku bitvy,
vyplašení z liného svého lůžka,
uprostřed davu lidu zbrojného
skákavše přes zdi přehli do pole.

Burgund. Já sám (pokud jsem mohl rozeznat
ve chmurné mhle a dýmu této noci)
zajisté vystrašil jsem dauphina

i s jeho haldou, když obadva se
držíce za ruce utíkali
co párek milujících hrdliček,
jenž nemohou se pustit ve dne v noci.
Co pořádek jen zavedeme zde,
v hon za nimi se dáme se vsí silou.

Vystoupí Posel.

Posel. Bůh s vámi, lordové, kdo z knížecího
tohoto kruhu jest bojovný Talbot,
jehožto slávy plna Francie?

Talbot. Zde Talbot jest; kdo s ním co mluvit má?

Posel. Ctihodná paní hraběnka Auvergneská,
tvé pověsti ctitelka počestná,
skrz mne tě, pane, žádá, bysi ráčil
navštívit v skrovném hradě ji, kde sídlí;
by honosit se mohla spatřením
muže, jehožto slávu hlásá svět.

Burgund. Opravdu? Nuž vidím, že naše války
v pokojné obrátí se šprýmohry,
když paničky chtějí podstoupeny být. –
Té něžné prosby odepřít vám nelze.

Talbot. Pak nevěřte mně; kde celý svět mužů
vší výmluvností nesved' ničeho,
tam ženská zvítězila laskavost: –
pročež vyřid'te jí mé vroucí díky;
že v poslušnosti k ní se dostavím. –
Nelíbí se jít se mnou Vašnostem?

Bedford. Ne, to by více bylo než je slušno;
já vždycky slýchal, nezvaný že host
nejvítanější když okáže paty.

Talbot. Nuž tedy půjdu sám, když jinak není,
chci zkusit této dámy zdvořilost.
Setníku, na slovíčko.

Šeptá mu.

Rozumíte?

Setník. Ba rozumím; jsemť téhož mínění.
Odejdou.

Výjev třetí.

Auvergne. Náhradí.

Vystoupí Hraběnka a Vrátný.

Hraběnka. Bud' vrátný pamětliv mých rozkazů,
a když tak učiníš, přines mi klíče.

Vrátný. To vykonám.
Odejde.

Hraběnka. Úklad jest nastražen, zdaří-li se,
stanu se rovněž slavnou činem tím,
jak Skythická Tomyris smrtí Cyra.
Velkout' má pověst strašný tento rytíř,
a jeho skutky o nic nejsou menší.
Své oči ráda bych za svědky vzala
uším, co o těch divných věstech soudí.

Vystoupí Posel a Talbot.

Posel. Jak ráčila jste žádat, Milost paní,
skrz snažné poselství, lord Talbot přišel.

Hraběnka. A jest mi vítán. Jak? to onen muž?

Posel. On sám.

Hraběnka. To tedy jest bič Francie?
To jest ten Talbot, z něhož všude hrůza,
tak že i matky jím své děti straší?
Vidím, že pověst báječná a lživá:
nadála jsem se spatřit Herkula,
druhého Hektora divého vzhledu
a silných údů obrovského vzrostu.
Nastojte! totě dítě, blbý trpaslík;
ten slabý skrček že by takou hrůzou
byl nepřítelům svým, to není možná.

Talbot. Já osmělil se obtěžovat vás,
ctihodná paní; při chuti-li nejste,

tož na návštěvu přijdu v jiný čas.

Hraběnka. Co asi míní? – Ptej se ho kam jde.

Posel. Dovolte, pane, hraběnka by ráda
zvěděla příčinu, proč takto kvapně
spěcháte pryč.

Talbot. Vyvést ji z omylu
a dokázat, že Talbot je tu v skutku.

Vrátný přijde s klíči.

Hraběnka. Ty-li jsi on, tož vězněm tady jsi.

Talbot. Vězněm, a čím?

Hraběnka. Mým, krvežíznivce;
proto jsem lákala tě ve svůj dům.
Dávnoť byl stín tvůj již mým otrokem,
neb podobiznu tvou mám v obrazárně:
teď podstatu zastihne rovný osud.
Tvé ruce, nohy spoutám okovy
za trest, že's ukrutně po tato léta
nám plnil zem, obyvatelstvo hubil,
zajímal naše syny, manžely.

Talbot. Ha, ha, ha!

Hraběnka. Ty smíš se smát? Tvůj smích se zvrhne v pláč.

Talbot. Mněť k smíchu Vašnostina zpozdilost,
že mníte víc mít než Talbotův stín
k ochlazení na něm své zuřivosti.

Hraběnka. Což nejsi ty to?

Talbot. Jsem to skutečně.

Hraběnka. Tož mám i podstatu.

Talbot. To nikoliv, já jsem jen stínem svým.

Mýlíte se, mé podstaty zde není,
neb co vidíte, nejmenší jen část
a míra jest mé lidské bytosti.

By tady, hraběnko, byl celek můj,
ten tak přenáravně jest vysoký,
že pod tu střechu by se nevešel.

Hraběnka. Tent' samé hádanky má na prodej:
chce býti zde, a přec prý není zde.
Jak možná srovnat odpor takový?

Talbot. To uvidíte hned.

*On zatroubí na roh, slyšet bubnování a na to hrubou
střelbu. Skrz vypáčenou bránu vrazí na jeviště vojáci.*

Talbot. Co teď říkáte? Přesvědčila jste se,

že Talbot toliko jest stínem svým?
Zde jeho podstata, zde svazy, paže,
zde síla jeho, kterou nakloňuje
odbůjné vaše šíje pode jho,
jíž hradby boří, vyvracuje města
a v okamžení proměňuje v poušť.

Hraběnka. Vítězný Talbote, mou vinu odpusť;
vidím, že nejsi menší než tvá pověst,
a víc než prozrazuje postava.
Má smělost nepopouzej hněvu tvého;
neb líto mi, že s uctivostí slušnou
jsem nepřijala tě dle zásluhy.

Talbot. Nemějte strachu, krásná paní; mého
seznejte ducha líp než zevnitřek
můj tělesný, v němž jste se mýlila.
Jednání vaše neurazilo mne;
jiné pak náhrady na vás nežádám,
než byste laskavě dopřála nám
okusit vašich vín i kuchyně;
vojenské žaludky vždy dobře tráví.

Hraběnka. Z celého srdce; kladu sobě v čest,
že takového reka v domě hostím.

Odejdou.

Výjev čtvrtý.

Londýn. Zahrada Tempelská.

*Vystoupí hrabata Somerset, Suffolk a Warwick; Richard
Plantagenet, Vernon a ještě jiný Právník.*

Plantagenet. Proč nemluvíte, lordové a páni?

Či nikdo nedá pravdě svědectví?

Suffolk. Až příliš hlasití jsme byli v siní⁸⁾,
ta zahrada se hodí k tomu líp.

Plantagenet. Tož krátce řekněte, zdaž nemám pravdu,
a krivdu hašteřivý Somerset?

Suffolk. Jsemť věru v právech zcela nezběhlý,
neumím podle nich své vůle řídit,
proto vždy právo řídím vůlí svou.

Somerset. Rozsudeťte vy nás, lorde Warwicku.

Warwick. Ze dvou jestřábů, který lítá výše,
z dvou ohařů, který má hlubší hlas,
z dvou mečů, který lépe kalený,
z dvou koňů, který kráčí pěkněji,
z dvou děvčat, které jasnějšího oka,
bych doved' snad rozsoudit ledajak;
těm právním zamotaným pletichám
co koza petrželi rozumím.

Plantagenet. Jen držte za sebou ze zdvořilosti;
na straně mé se jeví nahá pravda,
že krátkozraký může spatřit ji.

Somerset. Na mé pak straně tak jest vyšnořena,
tak jasná, světlá a tak patrná,
že leskem proniká i slepé oko.

Plantagenet. Když jazyky vám vážnou, líné k mluvě,
své zdání zjevte němým znamením;
kdo pravý šlechtic rodem, i zakládá
si na cti svého původu, myslí-li,
že o pravou se zasazují věc,
necht' se mnou bílou růží utrhne.

Somerset. Kdo není bázlivec ni lichometník,
a troufá státi si po straně pravdy,
necht' červenou utrhne se mnou růží.

Warwick. Jsem barev nepřítel, protože bez barvy
podlého pochlebenství utrhuji
s Plantagenetem tuto bílou růží.

Suffolk. Já s mladým Somersetem červenou,
své jevě mínění, že právo má.

Vernon. Poshovte, lordové a páni; dále
již netrhejte, až ustanovíte,
by, komu méně růží připadne,
ustoupil v právu svému protivníku.

Somerset. To moudrý návrh, pane Vernone;
já, méně získav jich, ustoupím mlčky.

Plantagenet. Též já.

Vernon. Nuž na svědectví patrného práva
trhám to bledé kvítko panenské,
svůj výrok dáváje pro bílou růží.

Somerset. Neraňte při trhání rukou svých,
abyste, růží krví zčerveniv,
nemusel bezděčně připadnout mně.

Vernon. Pro své-li smýšlení krev vycedím,
to smýšlení, mylorde, zhojí ránu
a udrží mne při straně, kde stojím.

Somerset. Již dobře; jenom dál, kdo ještě?

Právník (k Somersetovi). Má znalost a mé knihy neklamou-li,
byl krivý důkaz vámi vedený,
a proto též si trhám růží bílou.

Plantagenet. Nuž Somersete, kde tvůj důkaz zůstal?

Somerset. Zde v pošvě mé, a z toho předzvídejte,
že vaše bílá růže utopí
se v krvi červené.

Plantagenet. Zatím se ale
po našich růžích barví vaše líce,
neb strachem zbledly, jako na svědectví
našeho práva.

Somerset. Ne, Plantagenete,
to není strach, než hněv, že tvoje líce
se studem rdí, podobny růžím našim,

a přec tvůj jazyk nevyzná své chyby.

Plantagenet. Nemá tvá růže červa, Somersete?

Somerset. Nemá tvá růže trn, Plantagenete?

Plantagenet. Ba ostře pichlavý k obraně práva,
an červ tvé růže nepravost svou šířá.

Somerset. Však přátel najdu krvavým svým růžím,
jenž povstanou za pravdivost mých slov,
kde falešný Plantagenet se skrývá.

Plantagenet. Při panenském tom kvítku v ruce mé
zhrdám tebou i tvými, vzdorný chlapče.

Suffolk. V tu stranu neobracuj zhrdání.

Plantagenet. Zhrdám, ty pyšný Poole, jím i tebou.

Suffolk. Svou toho částku vrhám v hrdlo tvé.

Somerset. Pryč, dobrý můj Viléme de la Poole!
čest pro sedláka, mluvíme-li s ním.

Warwick. Přisám Bůh, Somersete, to mu křivdíš;
neb Lionel, Clarence-ský vévoda,
byl jeho děd, a ten byl Edwarda
třetího, Anglického krále, třetí syn;
Vydává selský plod kmen takový?

Plantagenet. On spoléhá se na výsadu místa,
sic nemluvil by tak ten zbabělec.

Somerset. Při stvořiteli svém, na každém místě
v celém křesťanstvu chci svá slova ztvrdit.
Zdaž Richard, hrabě Cambridge-ský, tvůj otec,
nezemřel rukou kata pro zradu
za předešlého krále? Zdaž i ty
tou zradou nejsi zprzněn, zneuctěn,
ze starodávních šlecht vyhoštěn?
Ta vina žije posud v krvi tvé,
a do obnovy sedlák's toliko.

Plantagenet. Můj otec viněn byl, ne překonán;
odsouzen pro zradu, však zrádce nikdy.
To před lepšími dovodit chci, nežli
je Somerset, až přijde k tomu čas.
Vašeho druha Poole, též i vás
jsem zapsal ve knihu své paměti,
bych pokáral vás za tu výčitku.
Pomněte na to, maje výstrahu.

Somerset. Po všechen čas nás pohotově najdeš:
znej nepřátely v nás po těchto barvách,
jež ponosou mí přátelé vzdor tobě.

Plantagenet. A já, při spasení svém, tuto bílou,
hněvivou růži na znamení své
po krvi lakotičích nenávisti
chci navždy nosit s svými přátely,
až uvadne buď se mnou do hrobu,
anebo vzkvete zvýší rodu mého!

Suffolk. Jen kráče v před, ctižádostí se zalkni!
Teď s Bohem, na shledání.
Odejde.

Somerset. Počkej na mne. –
Ctižádostný Richarde, měj se dobře.
Odejde.

Plantagenet. Ty vzdory musím snášet bezděky!

Warwick. Ta skvrna, vytýkaná tvému rodu,
smazána bude v příštím parlamentu,
jenž smířit má Winchestera s Glosterem:
od Yorku titule-li nedosáhneš,
víc nechci Warwickem být jmenován.
Zatím na znamení mé k tobě lásky,
vzdor Poole-ovi, hrdému Somersetu,
chci při tvé straně nosit tuto růži.
A vězte! dnešní spor, ve strannictví
v Tempelském sadě vzrostlý mezi růží
bílou a červenou, má v příští dobu
tisíce duší poslat v temnost hrobu.

Plantagenet. Vám, dobrý Vernone, zavázán jsem,
že v prospěch můj jste utrhl to kvítko.

Vernon. Vám ve prospěch je budu nosit vždy.

Právník. Též já.

Plantagenet. Mé díky mějte, milý pane. –
K obědu vespolek. Umím-li hádat,
ten spor budoucně bude krve žádat.
Odejdu.

Výjev pátý.

Tamtéž. Pokoj v Toweru.

Vystoupí Mortimer, nesen v sesli od dvou žalářníků.

Mortimer. Sešlého stáří mého laskaví
opatrovníci, přejte Mortimru,
by umíraje zde si pohověl. –
Jak na skřipci nedávno natažené
své údy cítím dlouhým vězením;
ty šedé kadeře, předchůdci smrti,
Nestora věku došlé v trampotách,
Edmunda Mortimra skonání věští.
Ty oči – kahanům podobny, jichž
olej znenáhla stráven – ztemňují se,
jakoby klonily se k zhasnutí;
sesláblá ramena pod břemenem
zármutku klesají, vyzáblé ruce
jak větve uschlé révy dolů visí: –
jen nohy přec, ač příliš slaby jsou,
by unést dovedly tu hroudu hlíny,
okřídleny jsou žádostí po hrobě,
vědíť, že lepší touhy nevím sobě. –
Rci, strážce, přijde-li můj synovec.

První stráž. Richard Plantagenet, mylorde, přijde;
my poslali do Templu v jeho byt,
i dána odpověď, že přijde jistě.

Mortimer. Nuž tedy duše má se spokojí. –
Ten ubohý! roveňť mně v neštěstí.
Co Jindřich Monmouth nejprv začal vládnout,
(před jehož slávou já byl velik v zbrani),
trvám v té protivné odloučenosti;
od doby té zatemněn jest i Richard,
cti pozbaven i svého dědictví.
Než teď, – když zoufalostí soudce, smrt,
rozhodce laskavý všech lidských strastí,
ven propouští mne sladkým uvolněním, –
přál konce bych i jeho svízelm,
by nazpět obdržel, co ztratil dřív.

Vystoupí Richard Plantagenet.

První stráž. Mylorde, milý synovec váš přišel.

Mortimer. Richard Plantagenet že přišel, pravíš?

Plantagenet. Šlechtný ujče, kterýž nectně trýzněn,
váš synovec, nedávno tupený
Richard, přichází.

Mortimer. Ved'te ruce mé,
bych objal jej a poslední svůj dech
mu na prsou vypustil; rcete mně to,
až ústa má se dotknou jeho lící,
bych dal mu políbení svoje mdlé. –
Proč, sladký výstřelku velkého kmenu
Yorkského, zveš se tupeným nedávno?

Plantagenet. Podepři starý hřbet svůj o mé rámě
a hov si, vypravím ti co mne hněte.
Při rozbírání dnes jakési věci
se Somersetem jsem se nepohod',
on uzdu pustiv opovážlivým
slovům vytýkal otcovu mi smrt.
To zhanění mně jazyk svázalo,
sic rovně byl bych jemu odplatil.
Pročež vás žádám, předražený můj ujče –
pro otce mého, ke cti pravého
Plantageneta, pro pokrevnost naši –
oznamte příčinu, proč otec můj,

Cambridge-ský hrabě, ztratil hlavu svou.

Mortimer. Táž příčina, můj synovče, jenž mne zbavila svobody, že květné mládí jsem teskně strávil v hnusném vězení, i jeho zkázy kletý byla nástroj.

Plantagenet. Vlož mi šíř, jaká to příčina, neb nevědom jsem, hádat neumím.

Mortimer. To učiním, jen dech-li vystačí, a smrt vypravování nepřetrhne.

Děd krále nynějšího, Jindřich čtvrtý, ssadil Richarda, svého synovce, jenž prvorozený byl syn a dědic třetího v rodu tom Edwarda krále.

Za jeho panování Percy-ové od severu, za velké bezpráví to jeho osobení násilné

pokládající, snažili se mne na trůn povýšit. Bojovných těch lordů

pohnůtkou bylo, že po zhynutí mladého Richarda, po němž nezůstal

dědic přirozený, já nejbližší byl rodem; neb po matce své pocházím

od Lionela, Clarence-ského vévody, třetího syna Edwarda třetího,

zatím co potomek on Jana z Gauntu, čtvrtého teprv v tomto rodu hrdin.

Než věz, v podniknutí tom vznešeném, když pracovali o povýšení

pravého dědice, já svobody své pozbyl, oni pak svých životů.

O mnoho později, když Jindřich pátý – nastoupiv po svém otci Bolingbrook –

měl panování, hrabě Cambridge-ský, tvůj otec – potomek to proslulého

Edmunda Langleye, vévody z Yorku – pojav mou sestru, tvoji matku, znova,

nad těžkou bídou mou se slitovav, lid sebral válečný, zamýšleje

mne vybavit a zdobit korunou. Než, jako ostatní, šlechtitý hrabě

byl přemožen, pak sřat. Tak utlačeni jsou Mortimrové, jejichž bylo právo.

Plantagenet. Z kteréhož rodu vy jste poslední.

Mortimer. Tak jest, a víš, že nemám potomstva, a slabá slova má smrt hlásají:

ty's dědic můj, sám smyslí ostatek, však opatrný buď ve snaze své.

Plantagenet. Tvé vážné napomenutí si v mysl vštípím, však otce mého utracení zdá

mi krvavým jenom se ukrutenstvím.

Mortimer. Synovče, mlčení buď tvoje chytrost;

upevněn silně jest Lancastrův rod, a jako skála, již se hnouti nedá.

Ted' však se ujec tvůj ubírá odtud, jak knížata přenášejí svůj dvůr,

pobyvše dlouho již na jednom místě.

Plantagenet. Ó kých by částka mladých mojich let vykoupit mohla věk váš uběhlý!

Mortimer. Toť bys mne trápil, jako vrah, jenž mnoho zadává ran, kde jedna dostačí.

Netruchli, leč bys záviděl mi blaha: a toliko můj pohřeb obstarej.

Již měj se dobře, nechť utěšená otvírá se ti naděje v čas příští!

Buď šťastný život tvůj ve válce, v míru!

Umře.

Plantagenet. S tebou, odcházející duše, mír buď, ne válka! Pouť jsi skončila ve vazbě, své dni zde strávila co poustevník. –

V mých prsou zavřena buď rada tvá, co v mysli nosím, tam nechť skryši má. –

Strážci, odnesť jej. Já postarám se, by lépe pochován byl nežli žil.

Strážci odejdou s tělem Mortimerovým.

Zakalená zhasíná pochodeň Mortimrova, již chatrnějších lidí

ctízádnost udusila. – Za urážku i trpké zhanění, jímž Somerset

se dotknul rodu mého, náhradu si doufám získat čestnou, proto ted'

pospíchám dostavit se k parlamentu, buď by mně vrácena čest mého rodu,

neb v prospěch svůj bych obrátil svou škodu.

Odejde.

Jednání třetí.

Výjev první.

Tamtéž. V parlamentu.

Troubení. Vystoupí král Jindřich, Exeter, Gloster, Warwick,

Somerset a Suffolk; biskup Winchesterský, Richard Plantagenet a jiní. Gloster chce podati spis, Winchester

mu jej vytrhne a roztrhá.

Winchester. Přicházíš s řádkami přehluboko napřed promyšlenými, se spisem

pilně sestaveným, Humphrey z Glostru? Žaluj si, máš-li příčiny mne vinit,

než čiň to bez přípravy, hotově, tak jako já jsem hotov z patra hned

odpovědit na tvoje námitky.

Gloster. Odvážný kněže! Šetřím toho místa, sic zvěděl bys, že jsi mne zneuctil.

Nemysli, protože jsem písemně vylíčil nezbedné tvé zločinství,

že křivě svědčil jsem i nedovedu to slovy opakovat co jsem napsal.

Takát', preláte, hanebnost tvá drzá, tvé podlé, mrzké, sváruplné kousky,

že děti švítoří o pychu tvém.

Ty's nad jiné nebezpečnější lichvář,

urputné povahy, nepřítel míru, chlipnější prostopášník, než se sluší

na muže v stavu tvém a důstojenství.

A což pak zjevnějšího nad tvou zradu? Neb strojil's úklad mému životu

u mostu Londýnského, pak u Toweru.

Ba obávám se, kdyby mysl tvá nám byla zjevna, že i král, tvůj pán,

by nebyl ušetřen od závistného padoušství nadutého tvého srdce.

Winchester. Tebou já zhrdám, Glostře. Lordové, vyslechnout račte co mu odpovím.

Bych zlý byl, cti a statku žádostiv, jak tvrdí on, odkud má chudoba?

Jak to, že nežádal bych povýšení,

jsa věren povolání obvyklému?

Co do různic, kdož více miluje

mír nežli já – leč popuzen bych byl?

Ne, dobří lordové, ne to uráží,

ne tím tak rozhorlil se vévoda,

než vládychtivostí svou, netrpící

žádného soka: on jen sám by rád

při králi byl. Tím uvnitř bouří se,

že vyhřimuje tyto žaloby.

Však uvidí, jsemť rovněž dobrý –

Gloster. Rovněž?

Ty děda mého pancharte! –

Winchester. Jsem, lorde, vznešený; však co jste vy,

než rozkazovatel na cizím trůnu?

Gloster. Což nejsem protektor, všetečný kněz?

Winchester. A já-liž nejsem kníže církevní?

Gloster. Tak jako psanec, sedě na hradě,
jenž ochranou mu v jeho loupežích.

Winchester. Nehodný Glostře!

Gloster. Tobě hodnosti
stav duchovní dodává, život nic.

Winchester. To spraví Řím.

Warwick. Nuž do Říma si jdi.

Somerset. Mylorde, měl byste se trochu mírnit.

Warwick. Jen vy se ujímejte biskupa!

Somerset. Mylord by uctivější býti měl,
a znáti význam toho důstojenství.

Warwick. A Milost pán by pokornější být měl,
preláta nesluší se takto svářit.

Somerset. Když dotknut ale svatý jeho úrad.

Warwick. Svatý neb nesvatý, co na tom jest?
Či není Jeho Výsost protektor?

Plantagenet (stranou). Plantagenet, vidím, teď mlčet musí,
by neřekli: Ty mluv až na tě dojde,
svůj smělý výrok nepleť v řeči lordů.
Sic o Winchestra bych se pokusil.

Král Jindřich. Strýcové milí, Glostře, Winchestře,

strážcové zvláštní blaha Angličan,
rád bych, zmohou-li jen co prosby mé,
sjednotil srdce vaše v míru, v lásce.

Jaká to hanba naší koruně,
tak šlechetní když pánové, jak vy,
jsou v rozbroji; ó věřte, lordové,
útlého věku mého důvtip praví,
že sváry občanské jsou zhoubný červ,
jenž šířá útrobu pospolitosti.

Hluk uvnitř: Pobijte hnědé!

Jaký to povyk?

Warwick. Srocení as, vzniklé
nevázaností biskupových lidí.

Nový huk za jevištěm: Kamení, kamení!

Vystoupí Mayor Londýnský s průvodem.

Mayor. Ó dobří lordi, – cnostný Jindřichu –
nad námi, nad Londýnem lítost mějte!

Lid biskupův a čeled' Glostrova
kterýmžto zapovězena jest zbraň,
nabrali plné kapsy kamení,
a rozestoupíc se na protivné strany
po sobě metají, až mnohému
již hloupý mozek z hlavy vyražen;
po ulicích nám vytloukli jsou okna,
a strach nás nutí uzavírat krámy.

*Vystoupí rvouc se spolu čeled' Glosterova a Winchesterova s
krvavými hlavami.*

Král Jindřich. Vyzývám vás při svazku poddanosti,
zastavte vraždění a držte mír.

Utište, strýče Glostře, tuto pětku.

První z čeledi. Když bráníte
nám kamení, toť poslouží nám zuby.

Druhý z čeledi. Jen pojd'te, hotovi jsme k přivítání.
Opět rvačka.

Gloster. Ty čeled' má, nech křiku zpuřného,
hned přetrhni tu pětku neslušnou.

Třetí z čeledi. Mylorde, Vaše Milost známa nám
pro poctivost a spravedlivost svou,
jakož i rodem krále jen jste nižší:
a než bychom to měli trpěti,
by kníže takový, pravý to otec
té země, tupen byl od čmárala,
my, ženy, děti naše chceme se bít,
ať rozsápají nás odpůrci tvoji.

Druhý z čeledi. Ba našich nehtů ještě odpadek
po naší smrti stany rozbije.

Opět rvačka.

Gloster. Zadržte, lidé; milujete-li mne,
jak povídáte, pusťte od sebe.

Král Jindřich. Ó jak ten rozbroj srdce moje rmoutí! –
Mylorde Winchestře, zdaž můžete
mé slze, vzdechy zřít bez obměku? –
Kdož měl by útrpnost mít nežli vy?
A kdož má dopomáhat míru, když
svěcenci církve libují si v svárech?

Warwick. Podejte se, mylorde protektore,
podejte se, Winchestře, váš-li odpor
neustupný nemá usmrtit krále
a zhubit říši. Zřejmě vidíte,
jaké už zlé a vraždy způsobilo
to vaše nepřátelství. Zachovejte
se mírně, po krvi-li nelačnité.

Winchester. Ať on se podrobí, já nepodám se.

Gloster. Já ustupuji z útrpnosti s králem;
sic dřív bych srdce jemu vyrval, než
bych pustil knězi tomu přednosti.

Warwick. Mylorde Winchestře, hle vévoda
vztekl chmurný, nevrlý již zapudil,
jak svědčí vyjasněné jeho čelo,
proč vy se pořád ještě škaredíte?

Gloster. Winchestře, podávám ti ruky své.

Král Jindřich. Fi, strýče Beauforte! já kázati
vás slyšel, bezbožnost že těžký hřích;
a vy se nechcete dle slov svých řídit,
než první sám dát příklad toho hříchu?

Warwick. Laskavý králi, biskup jaksi krotne. –
Pro hanbu, lorde Winchestře, povolte;
či dítě má vás učít slušnosti?

Winchester. Nuž tedy Glostře, podávám ti zde
lásku za lásku, ruku za ruku.

Gloster. Než, obávám se, jenom s prázdným srdcem.
Zde vizte, přátelé a krajané,
to znamená buď míru korouhví
jak mezi námi tak stranníky všemi;
tak Bůh mi pomoz, jak upřímně smýšlím!

Winchester (stranou). Pomoz mi Bůh, jak neobmýšlím tak.

Král Jindřich. Laskavý strýče, milý vévodo,
jak potěšen jsem tímto narovnáním!
Vy lidé nás již neobtěžujte,
jak vaši páni přátelsky se smiřte.

První z čeledi. Tak buď, teď k hojčiči.

Druhý z čeledi. Tam chci i já.

Třetí z čeledi. Já zkusím, jakých krčma léků dá.

Odejde čeládka, mayor a t. d.

Warwick. Náš pane laskavý, přijměte žádost
za právo Richarda Plantageneta,
podávanou od nás Milosti Vaší.

Gloster. To vhod, mylorde Warwicku. – Můj kníže,
uvažující všechny okolnosti
převelkou máte příčinu Richardu
za právo dát, obzvláště z důvodu,
jaký jsem vyložil Milosti Vaší
nedávno v Elthamu.

Král Jindřich. Ten důvod, strýče,
byl důležit, a proto, lordové,
navrátit chceme Richarda jeho rodu.

Warwick. Navrácení Richarda jeho rodu
buď opravou otcova příkoří.

Winchester. Co vůle všech, to Winchestrova též.

Král Jindřich. Richard-li věren být chce, nejen to,
i veškeré mu dáme dědictví
Yorkského domu, od něhožto rovnou
posloupností svůj původ odvozuješ.

Plantagenet. Tvůj sluha přísahá ti poslušenství
a službu oddanou až do skonání.

Král Jindřich. Pokoř se, koleno skoľ k noze mé,
a v náhradu za učiněný hold
mohutným mečem Yorkův tebe pásám;
Richarde, vstaň co pravý Plantagenet,
vstaň, nazván jasným Yorkským vévodou.

Plantagenet. Richardův zkvět buď nepřátel tvých zkázou!
A jako bujně pučí věrnost má,
tak zhyň kdo nevráží na Vaši Milost.

Všickni. Buď zdrav vznešený kníže, mocný York!

Somerset (stranou). Zhyň podlý kníže, nepočetný York!

Gloster. Teď nejlíp bude, Vaše Milosti,
abyste přes moře se přepravil
a korunovat dal ve Francii.

Přítomnost králova vzbuzuje lásku
u podaných a přátel jeho věrných;
nepřátely pak naplňuje strachem.

Král Jindřich. Na slovo Glostrovho jde Jindřich rád,
neb moudrá rada chystá vrahům pád.

Gloster. Již pohotově vaše lodí jsou.

Všickni odejdou až na Exetra.

Exeter. Ať v A[n]glii jsme, neb do Francouz táhnem,

jaký to konec vezme nevědouce:
ten rozbroj velmožů nedávno vzniklý
tlí pod popelem přetvářené lásky,
a posléz v živý plamen vyrazí.

Úd zjitřený jak zvolna jen uhnívá,
až kosti, maso, šlachy odpadnou,
tak rozzírá se závistný ten svár.
Teď nešťastného proroctví se bojím,
jež za časů pátého Jindřicha
každému nemluvněti bylo v ústech –
že Jindřich rodič Monmouthský vše získá,
a Jindřich rodič Windsorský vše ztratí.

Toť zřejmo tak, že Exeter si žádá,
by nedočkal se neblahých těch dob.

Odejde.

Výjev druhý.

Francie. Před Rouenem.

*Vystoupí Johana la Pucelle v přestrojení, s ní vojáci oblečení
po selsku s pytlí na zádech.*

Johana. Toť brána Rouenská, do města vchod,

ježž otevřeme vojenskou si listí.
Pozor si dejte, kterak stavět slova,
po sprostou mluvte, jak lid venkovský,
přivázející na trh obilí.

A když nás vpustí (jakož jistě doufám),
shledáme-li, že líná stráž je slabá,
dám znamení hned našim přátelům,
by dauphin Karel na ně udeřil.

První voják. Ty pytle město vypytláčí nám,

že vládnout budem v Rouenu co páni.

Pročež teď zaklepáme.

Klepá.

Stráž (uvnitř). Qui est là?

Johana. Paysans, pauvres gens de France:
ubozí venkované s obilím.

Stráž. Jen vejďte, již na trh zvoněno.

Otevře bránu.

Johana. Teď, Rouene, tvé hradby sřítím k zemi.

Vejde se svými vojáky do města.

Vystoupí Karel, Bastard Orleanský, Alençon s vojskem.

Karel. Necht' svatý Diviš žehná lsti té šťastné!

Zas v Rouenu pospíme bezpečně.

Bastard. Tu vešla panna s svými pomocníky;

však jaké dá nám nyní znamení,
kde nejlepší a nejjistější přístup?

Alençon. Na oně věži vztýčí pochodeň,
již uvidíce obdržíme věst',

že nejslabší to místo, kudy vešla.

**Johana objeví se na jednom cimbuří s hořící pochodní v
ruce.**

Johana. Hle, šťastná svatební to pochodeň,
jež snoubí Rouen s jeho krajany,
nešťastně však posvítí Talbotistům.

Bastard. Šlechetný Karle, viz to znamení,
jež dává naše přítelkyně nám
planoucí pochodní tam s této věže.

Karel. Kých svítí nám co pomsty kometa,
věštící zkázu všech nepřátel našich!

Alençon. Nemařme času, odklad kazí vše;
jen vrazte tam a křičte: „Dauphin hr!“
a porubejte v bráně hnedky stráž.

Vrazí do města.

Pokřik. Vystoupí Talbot s několika Angličany.

Talbot. Ten podvod, Francie, opláčeš trpce,
jen přežije-li Talbot tuto zradu. –
Pucelle, ta kouzelnice proklátá,
ta čarodějka, nastrojila nám
tu nehodu pekelnou z nenadání,
že sotva vyvázli jsme francké moci.

Odejdou k městu.

*Váleční povyk, harce. Z města vyjdou Bedford, nesen stonavý v
sedadle, Talbot, Burgund a anglické vojsko. Na hradbách
vystoupí Johana, Karel, Bastard, Alençon a jiní.*

Johana. Jonáci, dobrý den; nepotřebí
vám žita na chléb? vévoda Burgundský
tuším se bude postit raději,
než zas by koupil za tak drahou cenu.
Samá to stoklasa; či chuť tu rádí?

Burgund. Jen posmívej se, podlá vzteklice,
nestoudná kuběno! Já brzo doufám
ti stejnou měrou odplatit, že máš
proklínat žeň ze dnešní setby vzešlou.

Karel. Nepojde hladem Vaše Výsost dřív?

Bedford. Ne slovy, skutky mstěte tuto zradu!

Johana. Co zámysl tvůj, starče? lámat kopí,
boj na smrt podstoupit v svém sedadle?

Talbot. Ohavný d'áble Francka, pekelná
ty čarodějnice, od chlípných milců
obstoupená! Jak smíš se posměchem
dotýkat kmeta chrabrého, vyčítat
polomrtvému nestatečnost? S tebou
se, holčino, já doufám ještě setkat,
jinak ať Talbot s hanbou zahyne.

Johana. Tak zhorka, pane? – Lépe mlčím však,
jak jenom Talbot zahřmí, přijde dešť.

Talbot a ostatní smlouvají se spolu.

Zdař Bůh ten sněm! Kdo bude mluvčím při něm?

Talbot. Nemáte na nás chuť ven do pole?

Johana. Mylorde, takoví my blázni nejsme,
abychom znova sázeli co máme.

Talbot. K úšklebné Hekaté té nemluvim,
než k tobě, Alenčone, a k tvým druhům;
či chcete v poctivý se pustit boj?

Alençon. Ne, pane.

Talbot. Abyste visel, pane! – Sprostí to
mezkáři francouzští! zdi hlídají
jak selští pacholci, po kavalírsku
ke zbrani netroufají sobě sáhnout.

Johana. Pryč, vůdcové, se hradeb dolů pojd'me;
jeť znát na Talbotu, že zlé obmyslí. –
Mylorde, s Bohem; my jen přišli vám
se zde ukázat.

Johana odejde s ostatními.

Talbot. Však my tam za nedlouho budem též,
sic největší mou slávou hanba buď! –
Slib mně, Burgunde, na čest svého domu

(pamětliv ukřivdění veřejného od Francie), že buď zpět vydobyť to město chceš, neb umřít. Já zajistě, jakože živ jest Jindřich Anglický, jehožto otec byl zde vítězem, jakože v městě zradou ztraceném velkého Richarda spočívá srdce, tak přísahám, že nazpět vydobyť to město chci, neb umřít.

Burgund. Přísaha má k tvé se pojí.

Talbot. Než však odejdem, ošetřte umírajícího knížete, statného Bedfordského vévodu. – Mylorde, pojd'te, lepší byt vám dáme pro vaši chorobu i sešlý věk.

Bedford. Nechtěj mne, Talbote, tak zneuctívát: zde umřít chci před Rouenskými zdmí, co účastník váš v dobrém jako zlém.

Talbot. Chrabrý Bedforde, uprosit se dejte.

Bedford. Jen ne bych otdud šel. Já četl kdys, jak statný Pendragor, jsa churav, v sesli do bitvy dal se nést a zvítězil.

Tušim, že vojákům dodávám myslí, neb vždy jsem shledal je, jak sám jsem byl.

Talbot. Neskrocenýť tvůj duch i v prsou mroucích! –

Než budiž tak. – Starého Bedforda Bůh zachovej! – A teď, Burgunde, s chutí seberme všecku moc, jež po ruce, a vrhnem se na honosného Franka.

Odejdou Burgund a Talbot s vojskem, zanechajíce tu

Bedforda s několika jinými.

Hluk bitvy, harce. Vystoupí Sir John Fastolfe a jeden Setník.

Setník. Kam spěcháte tak nakvap, Sir John Fastolfe?

Fastolfe. Kam? Zachránit se útekem, neb opět se všecko chýlí ku porážce naší.

Setník. Jak? utíkat, opustit Talbota?

Fastolfe. Ba všecky co jich jest, bych život spasil.

Odejde.

Setník. Kýž pohroma tě stihá, zbabělý!

Odejde.

Couvání, harce. Z města vyjdou Johana, Alençon, Karel a jiní a utíkajíce odejdou.

Bedford. Teď, duše klidná, jdi dle vůle Páně, neb zkázu viděl jsem nepřátel našich.

Což zpozdilých jest lidí spoléhání?

Nedávní posměvači rouhaví

Jsou rádi, útekem že chrání život.

Umře a odnesen jest ve svém sedadle.

Hluk. Vystoupí Talbot a jiní.

Talbot. Ztracen a zase nabyt jedním dnem!

toť sláva dvojnásobná jest, Burgunde;

buď Bohu chvála za to vítězství!

Burgund. Hrdinský Talbote, Burgund zavírá tě v srdce své, kde slavné činy tvoje se zdvihají co pomník chrabrosti.

Talbot. Dík, kníže šlechetný. Kde však Johana?

Tušim že spí ten starý její šotek.

Kde pych Bastardův, šašky Karlovy?

Co, mrtvo vše? Ve smutku hlavu kloní

Rouen, tak udatné že prchlo družstvo.

Teď do města, uvést tam jakýs řád

a zběhlé úředníky dosadit;

a potom hned ku králi do Paříže,

neb dvorem tam se šlechtou mladý Jindřich.

Burgund. Co Talbot chce, i Burgundu se líbí.

Talbot. Než však se odeberem, pamatujme na šlechetného vévodu Bedforda, nedávno zesnulého, jemuž čest

dřív poslední prokažme v Rouenu.

Statnější bojovník nemáchal kopím,

jemnější srdce neřídilo dvůr:

mrout' však i panovníci nejmocnější, neb konec to vši klopoty vezdejší.

Odejdou.

Výjev třetí.

Tamtěž. Rovina blíž města.

Vystoupí Karel, Bastard, Alençon, Johana s vojskem.

Johana. Nechtějte zoufat nad tou nehodou, a nermuť vás, že zas nám odňat Rouen; neb smutek pro věc nezměnitelnou jest žiravina spíše nežli lék.

Nechť povztekly na chvílku Talbot jása a čepejí se, k pávu podoben, my oškubem ho, jeho chvost mu utnem, jen dauphin s ostatními když si říct dá.

Karel. Až dosavad jsme dali věst se tebou, bez pochybnosti o tvém umění; nezmýlíť nás v tom náhlá nehoda.

Bastard. Napni svůj um, vymýšlej úklady, a my tě proslavíme ve světě.

Alençon. Tvou sochu postavíme v svatém místě a ctít tě budem jako světici; protož o blaho naše, panno, dbej.

Johana. Tak půjde to, jak já si smyslila: pěknými slovy, sladkým přemlouváním musíme lákat hledět Burgunda, by od Talbota přešel k naší straně.

Karel. To kdyby zdařilo se, moje srdce, pak nebylo by místa ve Francii pro Jindřichovy voje, aniž by ten národ tak se námi honosil, ba spíš by vyhlazen byl z našich zemí.

Alençon. Na vždy by vypuzeni byli z Francouz, ni k hrabství práva nemajíce zde.

Johana. Však uvidíte, jak to spůsobím, by žádoucího konce došla věc.

Slyšet bubnování.

Slyšíte, patrno dle zvuku bubnů, že ku Paříži táhnou jejich voje.

Anglický pochod. Vystoupí a v pozdálí přejdou Talbot a jeho vojsko.

Tu Talbot táhne, a s rozvinutými praporci celé vojsko anglické.

Francouzský pochod. Vystoupí vévoda Burgundský s vojskem.

Naposled vévoda přichází s svými,

nám štěstí příznivo, že vzadu táhne.

Zatrubte naň, že chceme mluvit s ním.

Troubí se k vyjednávání.

Karel. Na rozmluvu s Burgundským vévodou.

Burgund. Kdo žádá porozprávět s Burgundským?

Johana. Karel, francouzský královic, tvůj krajan.

Burgund. Co žádáš, Karle? neboť pospíchám.

Karel. Mluv, panno, slovy svými jej okouzli.

Johana. Statný Burgunde, jistá Francie

ty čáko, stůj; dovol, by v pokoře

tvá služná děva promluvila s tebou.

Burgund. Mluv, přílišných jen řečí neděle[e]j.

Johana. Na vlast svou vzhledni, žiznou Francii,

a pohubené města viz i vsi

přeukrutných nepřátel řáděním!

Jak matka na nemluvně ubohé

hledí, když smrt mu očka zavřela,

tak ty hled' na nemoc, jíž chřadne Francko;

viz rány jeho, nepřírozené,

jež sám jsi zadal teskným jeho prsoum!

Ó jinam zaměř ostří svého meče,
na škůdce jdi a neškod' obrancům.
Jediná krůpěj krve z ňader vlasti
by měla rmoutit tě nad potoky
krve nepřátelské; ó vrať se, vrať,
a proudem slz vlast omyj zbrocenou.

Burgund. Bud' okouzlen jsem slovy těmito,
aneb mne přirozená jímá lítost.

Johana. I pokřikuje na tě celé Francko,
v pochybnost berouc pravost rodu tvého.
S kým spojen's, nežli s lidem pánovitým,
věřícím tobě jen pro vlastní zisk.
Co jen se Talbot usadí ve Francku,
té bídy nástrojem tě učiniv,
kdož pánem bude než anglický Jindřich
a ty co odběhlík ven vyvržen?
Zpomeň si, – a to za výstrahu měj –
zdaž nebyl Orleanský vévoda,
nepřítel tvůj, co vězeň v Anglii?
Však uslyševše, že tvůj protivník,
hned propustili jej bez výplaty,
Burgundu vzdor i jeho přátelům.
A hle, ty proti vlastním krajanům
ve spolku s vrahy svými bojuješ.
Ó vrať se, vrať se, pane zbloudilý,
Karel i všickni v náruč svou tě přijmou.

Burgund. Jsem přemožen, mocná ta její slova
mne rozdrtila jako z kusu rána,
že div se na kolenou nepoddávám. –
Odpusť mi vlast, i milí krajané!
Objetí vroucné, páni, přijměte,
má všecka moc, vše vojsko mé jest vaše.
Bud' s Bohem, Talbote; již nevěřím ti.

Johana. Pravý to Francouz: sem a hned zas tam.

Karel. Bud' vítán, statný kníže, přátelství
tvé obcerstvuje nás.

Bastard. A síly vlévá.

Alençon. Johana statně provedla svůj úkol,
zlatou si zasloužila korunu.

Karel. Již pojďme, pánové, své síly spojme,
všemožně nepřítelům na škodu.

Odejdou.

Výjev čtvrtý.

Paříž. Sín v paláci.

*Vystoupí Král Jindřich, Gloster a jiní lordové, Vernon,
Basset a t. d. K nim Talbot s několika důstojníky.*

Talbot. Můj jasný kníže – vzácní peerové –
zpraven o vašem příchodu v tu říši
jsem popřál odpočinku zbrani své,
bych povinný vzdal pánu svému hold.
Na důkaz toho toto rámě mé –
jež padesát vám nazpět pevností
vedlo v poslušnost, dvanácte měst,
i jiných sedm silně hrazených,
a nad to vzácných pět set zajatých –
svůj sklání meč vám, jasný pane, k nohous,
a s věrnou oddaností srdce svého
přičítá slávu toho vítězství
přede vším Bohu, pak Výsosti Vaší.

Král Jindřich. Jest to lord Talbot, drahý strýče Glostře,
jenž trávil ve Francku tak dlouhý čas?

Gloster. Tak jest, vám k službám, pane vznešený.

Král Jindřich. Bud' vítán, statný vítězný můj vůdce!

V své mladosti (však posud nejsem star),
jsem slýchal od otce, že statečnější
nemáchal mečem bojovník jak vy.
Od dávná poctivost nám vaše známa,
i věrné služby, trudy válečné,

než posavad ni odměny, ni díků
vám zasloužených nedostalo se;
neb dosud nespáčil jsem vaší tváře;
protož se vzchopte: za ty zásluhy
vás jmenujeme hrabím Shrewsburským,
a zveme vás k korunování svému.

Odejdou Král Jindřich, Gloster, Talbot s jinými.

Vernon. Ted', pane, k vám, jenž na moři tak zprudka
jste potupil ten znak, jež nosím ke cti
urozeného Yorka, mého pána, –
zůstáváš při tom, co jsi řekl dřív?

Bastard. Zůstávám, rovněž jako nestydatý
váš jazyk sápat se na mého pána,
vévodu Somerseta, nepřestává.

Vernon. Já tvého pána ctím dle zásluhy.

Bastard. A jaký jest? tak hodný snad jak York?

Vernon. Že není, toto důkazem ti buď.

Udeří jej.

Bastard. Padouchu, dobřeť víš jak zákon zní,
že smrti propadne, kdo meč tu tasí;
jinak by tekla nejdražší tvá krev.
Ku králi spěchám o dovolení,
bych ztrestat směl tě za tu potupu;
pak věz, že najdu tě ke škodě tvé.

Vernon. Já s tebou zároveň tam budu, lotře,
a dřív tě najdu než se naděješ.

Odejdou.

Jednání čtvrté.

Výjev první.

Paříž. Parádní sín v paláci.

*Vystoupí Král Jindřich, Gloster, Exeter, York, Suffolk,
Somerset, Winchester, Warwick, Talbot, Vládař
Pařížský a jiní.*

Gloster. Nuž biskupe, zdob korunu mu hlavu.

Winchester. Zdráv bud' král Jindřich toho jmena šestý!

Gloster. Ted' přísahej, Pařížský vladaři,
Vládař klekne.

že nechceš míti králem jiného,
za přátele jen jeho přátele,
a za nepřátele jen ony, kteří
o vládu jeho zle ukládají.
Tak učíš, jakož tobě pomoz Bůh.

Odejdou Vládař a jeho družina.

Vystoupí sir John Fastolfe.

Fastolfe. Můj jasný pane, když jsem z Kalet jel,
pospíchaje sem ku korunování,
byl doručen mně list, jež vévoda
Burgundský napsal Vaší Milosti.

Talbot. Bud' hanba Burgundskému; hanba tobě!
já přísahal, ty hanbo rytířů,
jak dopadnu tě, strhnout řádový
ti podvazek se zbabělého stehna.

Strhne jej.

To činím, poněvadž co nehodný
jsi došel vysoké té důstojnosti. –
Odpusťte, jasný pane, i vy všickni:
ten bídník v bitvě u Patay, když já
se šesti tisíci jen vzdoroval
francouzské moci desetkrátě větší,
před sražením, než ještě padla rána,
hanebně prch' co věrný štítonoš.
Dvanáct set mužů ztratili jsme tenkrát,
já sám s jinými ještě šlechtici
jsme přikvačeni padli v zajetí.
Ted' sud'te, lordové, zda provinil jsem,
neb hoden-li takýto zbabělec
rytířské důstojnosti nosit znak.

Gloster. Bych pravdu řek', ten čin byl hanebný,

a špatně sprostému by slušel muži,
natož rytíři, kapitánu, vůdci.

Talbot. Když nejprv založen byl tento řád,
rytíři od podvazku slyňuli
jak urozenstvím tak i chrabrostí,
vší cností, zmužilostí vysokou,
ve válkách jsouce vzati na slovo;
strach smrti neznali a v nehodách
nezoufali, v nejhorších případech
vždy odhodláni jsouce. Spůsoben
kdo takto není, osobí si jen
rytířské jméno beze všeho práva,
ctihodný řád ten zneuctíváje;
i měl by (kdybych já byl soudcem v tom)
být snižen, jako pastucha, jenž zrozen
jsa za plotem se drze opovází
se honositi krví šlechetnou.

Král Jindřich. Skvrno svých krajanů! svůj ortel slyšíš:

Pryč odtud klid' se, jenž rytířem býval's;
vypovídáme tě pod ztrátou hrdla. –

Fastolfe odejde.

Ted', lordě protektore, čtěte nám,
co píše strýc náš kníže Burgundský.

Gloster (*dívá se na rukopis*). Co to, že Jeho Jasnost mění
sloh?

Nic víc, než zhola, cela prostě: králi?

Či zapomněl, že jeho pánem jest?

Aneb ten hrubý nadpis znamená

nějakou změnu v jeho smýšlení?

Co píše as? (*Čte*) „Z obzvláštní příčiny,

„jsa pohnut lítostí nad vlastní zkázou

„a nářkem žalostným utýraných

„od vašich nátisků, jsem uzavřel,

„opustě vaši stranu záhubnou

„se spojit s Karlem, pravým králem Franckým.“

Ó zrado ohavná! Zda možno jest,

by v spolku, přátelství a přísaze

tak pokrytý se tajil klam a podvod?

Král Jindřich. Jak! odbůjníkem strýc náš Burgundský?

Gloster. Jest, králi můj; odpůrcem vašim stal se.

Král Jindřich. Nic horšího neobsahuje list?

Gloster. Nic horšího, to všecko jest co píše.

Král Jindřich. Nuž tedy nechť s ním promluví lord Talbot,

a potrestá ho za tu hanebnost.

Mylorde, rcete, jste-li spokojen.

Talbot. Zda spokojen, můj králi? Prosbu mou

jen předešel jste, chtěl jsem za to žádat.

Král Jindřich. Seberte tedy lid a přímo naň,

ať zví, jak těžce nesem jeho zradu,

jakáť urážka, míti z přátel posměch.

Talbot. Jdu, pane můj, vždy se srdečným přáním,

abyste odpůrců svých zkázou spatřil.

Odejde.

Vystoupí Vernon a Basset.

Vernon. Povolte souboj mně, přejasný pane!

Basset. I mně, ó králi můj, povolte souboj!

York. To sluha můj; ctný kníže, slyšte jej.

Somerset. A tento můj; nakloňte mu se, pane.

Král Jindřich. Jen ticho, lordové, nechť mluví sami. –

Povězte, proč ten hluk zde tropíte,

a proč a s kým na souboj chcete jít?

Vernon. S ním, králi můj, neb on mne urazil.

Basset. Já zase s ním, neb on mne urazil.

Král Jindřich. Pro jakou křivdu sobě stěžujete,

to povězte, pak dám vám odpověď.

Basset. Když přes moře do Francie jsme pluli,

ten člověk zde mne týral špičkováním

zlomyslným na růži, kterou nosím,

že lupenů těch barva krvavá

prý značí pána mého zardění,

když tvrdošijně odporoval pravdě

v jakés otázce právní, o kterouž

byl v rozepři on s Yorským vévodou;

i též jinými potupnými slovy.

Já proti surovým těm výčítkám,

bych hájil pána svého důstojnost,

za branné právo proti němu žádám.

Vernon. Totéž i žádám já, můj jasný pane;

neb jakkoliv on chytře smyšlenou

řečí svůj drzý úmysl chce barvit,

to vězte, pane, že jsem drážděn byl,

neb dřív se on posmíval tomu znaku,

že bledost kvítka toho znamením

nestatečnosti srdce mého pána.

York. Což neustane zlost ta, Somersete?

Somerset. Mylordě Yorku, tajený váš hněv

propukne vždycky, duste jej jak chcete.

Král Jindřich. Můj Bože, jaká vzteklost šílenců,

když nepatrná, bídná tato věc

můž zplodit také spory strannické! –

Můj strýče Yorku, strýče Somersete,

utište se a držte, prosím, mír.

York. Ať bojem dřív se hádka rozhodne,

pak může Vaše Výsost kázat mír.

Somerset. Ten spor se týká jedině nás dvou;

dovolte rozhodnout jej mezi náma.

York. Zde zástavu mou vezmi, Somersete.

Vernon. Ne, tam jej zůstavte, kde vznikl nejdřív.

Basset. Tak potvrďte to, velectěný králi.

Gloster. Tak potvrdit to? Proklet buď váš spor!

Kýž zhyne s drzými svými tlachy!

Vy zpupní mani, nestydíte se

tou všetečnou a bouřnou násilností

zde matně obtěžovat nás i krále? –

A vy, mylordi, tuším, nedobře

trpíte jim ty sváry hanebné;

ba hůře, ještě záminku z jich řečí

si mezi sebou k hádkám běřete;

lepšího, prosím, zachovejte řádu.

Exeter. To rmoutí krále; buďte přátelé.

Král Jindřich. Přistupte vy, jenž bít se spolu chcete:

od této chvíle příkazuji vám

při ztrátě přízně mé, tu rozepři

i celou věc tu pusťte mimo se. –

A vy, mylordi, – pomněte kde jsme:

ve Francku, mezi lidem vrtkavým;

ukážete-li jim nesvorné tváře,

spatří-li že se vespol nesnadníme,

jaký to zanevřelé jejich mysli

dá podnět ke vzdoru a odboji!

Jaká pak hanba z toho povstane,

když dovědí se cizí knížata,

že pro věc ničemnou, pro ledacos

se krále Jindřichovi peerové

a přední šlechta vespol hubili

a ztratili tak Francké království.

Ó pomněte na otce mého výboj

a na můj útlý věk, by ztraceno

pro hříčku nebylo co stálo krev!

Nechť rozsudím jsem v pochybné té při.

Nosím-li tuto růži,

Připne si růži červenou.

nevím proč

by někdo hned měl podezření mít,

že přeju Somersetu víc než Yorku:

obať mi příbuzní a milí oba.

Tot' by i z koruny mne mohli kárat,

že korunován také Skotský král.

Však moudrost vaše líp vám radit může,
než já jsem schopen ku poučování;
a protož, jakož v míru jsme sem přišli,
těž dále v míru, v lásce setrvejme. –
Náš strýče Yorku, Vaši Vznešenost
jmenujem vládařem v těch částech Francka; –
vy, dobrý lorde Somerset, spojte
své jízdné pluky s jeho pěchotou, –
co věrní poddaní, svých otců syni,
radostně jděte pospolu, svůj hněv
vylévající na nepřátely.
My s ostatními, lord protektor též,
po krátkém odpočinku do Kalet,
odtud do Anglie se navrátíme,
kdež brzy doufám, že po vítězství
obdrženém mně předvedete Karla
i Alençonu s ostatními zrádci.

Troubení. Odejdou král Jindřich, Gloster, Somerset,

Winchester, Suffolk a Basset.

Warwick. Mylorde Yorku, zdá se mi, že Jindřich
dost obratně si na řečníka hrál.

York. Tak jest; to jenom se mně nelíbí,
že vyvolil si Somersetův znak.

Warwick. To byl jen nápad, ježž nemějte za zlé;
zajisté při tom nemyslil nic zlého.

York. Necht' – přál bych aby byl. – Než toho nechme,
teď jiné práce nastávají nám.

Odejdou York, Warwick a Vernon.

Exeter. Dobře's, Richarde, přetrh slova svá;
neb vaše srdce tvého, vypuknouc,
by objevila nám, tak obávám se,
trpkého záští, vzteklé zuřivosti
víc, než si představit a myslit možno.
Nejsprostší rozum, vida svárlivé
ty hádky šlechty, dvorské ústrky
a rocení se jejich vrstevníků,
předzvídat musí z toho neštěstí.
Zle jest, když žezlem slabé dítě vládne;
však horší závistná nesvornost rodu,
tropící zmatkem nenabýtnou škodu.

Odejde.

Výjev druhý.

Francie. Před Burdovaly.

Vystoupí Talbot s vojskem.

Talbot. Jdi k branám Burdovalským, trubači,
na hradby vůdce jejich volej.

*Troubí se ke smlouvání. Na hradbách vystoupí Vůdce
francouzského vojska s jinými.*

John Talbot, Angličan, vás zavolal,
vojenský sluha krále Jindřicha,
a toto chce: Otevřte brány městské,
pokořte se, a panovníka mého
svým nazvete, co věrní poddaní
mu hold činíce; pak se vzdálit chci
s mocí svou krvavou. Zhrdáte-li
tou mírnou smlouvou, navrženou vám,
ku vzteku popudíte mé tři druhy:
hlad, smrtný meč a plápolavý oheň,
jenž v okamžení s zemí srovnají
ty vaše zpupné, nebetyčné věže,
nepřijmete-li návrh jejich přízně.

Vůdce. Zlověstný sejkku, strašně huhlavý,
jenž hrůzou jsi a bičem krvavým
našemu národu, již blíží se
ku konci tvého ukruťenství doba.
K nám jiná cesta nevede, leč smrt,
neb věz, že tvrdě opevnění jsme,
a silni dosti ven vyrazit v boj.

Nazpět-li couvneš, dauphin připraven
tě zaplést válečnými osidly:
po každé straně stojí zástupy,
zamezit tobě cestu k útěku,
kamkoli obrátíš se o pomoc,
hrozí ti smrt na kořist číhající,
a hledá záhuba ti vůči hledí.
Přijalot' svátost deset tisíc Franků,
že nevypálí děla záhubného
na žádnou duši v celém křesťanství,
leč na Anglika Talbota. Aj hle,
co muž zde stojíš v jarobujné síle,
neskroceného, nezločného ducha,
to poslední jest zoře slávy tvé,
kterou ti vzdávám já co nepřítel;
neb dřív než ve sklence od této chvíle
se písečná přesype hodina,
ty oči, vidoucí tě v květu zdraví,
co zsinalou tě spatří mrtvolu.

Zdaleka slyšet bubnování.

Slyš! bubny Karlovy na výstrahu
ti smutně zvučí v srdce sklíčené;
mé k smrti strašlivé ti zazvoní.

Vůdce s ostatními odejdou s hradeb.

Talbot. On na dluh nemluví, nepřítel táhne; –
ven lehká jízdo, shlídni jejich boky. –
Ó nedbalosti lehkomyšlná!

kterak jsme sevřeni, vehnání v těsno;
anglické zvěře plaché stádečko,
poděšené štěkáním franckých psů!
Však zvěř-li jsme, tož buďme divokou,
ne bázlivou, jenž padá na ránu;
co štvání jeleni se vztekle vrvlém?
s železným čelem na psy krvolačné,
ať nesměle jen z dálky štěkají;
každý svůj život prodej jako já,
a nebudeme laně laciné.

Bůh s námi buď a svatý Jiří! Talbot
a právo Anglie buď naše heslo;
by v tuším boji štěstí nám přineslo!

Odejdou.

Výjev třetí.

Rovina v Gaskoni.

Vystoupí York s vojskem, s druhé strany Posel.

York. Nevrátila se ještě lehká jízda,
jež stopovala mocný voj dauphinův?

Posel. Již přišla zpět, mylorde, s návěstím,
že k Burdovalům táhne s mocí svou
na Talbota. V tom, co se mimo bral,
zpozorovali vaši špehové
dva jiné voje, mocnější než Karlův,
jež s ním se spojivše týmž směrem táhly.

York. Mor stíhej toho zrádce Somersetu,
jenž váhá s příslibenou posilou
na jezdcích k obležení sebraných!
Pomoc ode mne očekává Talbot,
mně ale ruce váže zrádný padouch,
že nelze přispět šlechtnému reku.
Bůh potěš ho v té tísní veliké!
On zhyne-li, pak konec válce francké.

Vystoupí sir William Lucy.

Lucy. Vznešený vůdce moci anglické,
vítán jak nikdy dřív na francké půdě,
spěš na pomoc statnému Talbotu,
opoutanému pásmem železným
a sevřenému hroznou záhubou;
ku Burdovalům, Yorku, ztraceni
sic Talbot, Francie i naše čest.

York. Ó Bože, kýž by Somerset, jenž zpupně mou jízdu zdržuje, byl tam kde Talbot! Zachráněn byl by tak muž statečný obětováním zbabělého zrádce. Mne slzy cedit nutí vztek a zlost, že hyneme pro zrádnou nedbalost.

Lucy. Ó šlete pomoc lordu sklíčenému!

York. On ztracen, běda! proti slovu mému; nad smutnou škodou naší Francko plesá, věc naše zradou Somerseta klesá.

Lucy. Bůh milostiv buď Talbotově duši, i synu jeho, mladistvému Janu, jež potkal jsem odtud dvě hodiny, an na cestě byl ku chrabrému otci. Neviděliť se spolu sedm let, teď sejdou se, by požehnali svět.

York. Ach Talbote, budeť to radost tobě, když synka svého budeš vítat v hrobě! Ó jaké hoře prsa moje tíží, že rozvedené příbuzné smrt sblíží. – S Bohem, víc činiti nemožno mně, než zlořečiti toho příčině. – Po Mainu, Poitiersu, Turnsu veta vinou i prodlením jen Somerseta.

Odejde.

Lucy. Tak, ana káně vzpoury hlode hrud' vznešených vůdců, líná nedbalost přispívá k zrádné ztrátě výbojů Jindřicha pátého, slavného reka, jenž sotva mrtev, jehož však památka žít bude věčně. – Jejich rozbrojem vše ztraceno: čest, životy i zem.

Odejde.

Výjev čtvrtý.

Jiná rovina v Gaskoni.

Vystoupí Somerset se svým vojskem, zároveň s ním Důstojník Talbotův.

Somerset. Již pozdě jest, teď nemohu je poslat, tu výpravu podnikli York a Talbot přespříliš kvapně; celá naše moc by výpadu jen z města samotného měla co odolat. Odvážný Talbot předešlé slávy své lesk poškrvnil tím zoufalým a divým podnikem. York vehnal jej do smrti hanebně, by soka prost oslavil jmeno své.

Důstojník. Zde jest sir William Lucy, jenžto se mnou šel pomoc hledat sevřenému vojsku.

Vystoupí sir William Lucy.

Somerset. Jak jest, sir Williame? kdo vás sem poslal?

Lucy. Kdo, vzácný lorde? prodaný lord Talbot, který, obklíčen smělým protiventstvím, se k šlechtnému Yorku, k Somersetu utíká, by hrozící záhubu odvrátili od slabých jeho pluků. Zatím však, ctihodný co vůdce náš krev potí z údů bojem zemdlených, a váhaje v poloze výhodné se ohlíží po spáse, vy, jenž strážci cti anglické jste, klamná jeho čáka, se vzdalujete v podlé řevnivosti. Nedejte soukromým svým rozbrojům otálet s pomocí proň sebranou, an slavný, šlechtný ten hrdina podléhá přemoci celého světa: Bastard a dauphin, vévoda Burgundský, Alençon, Reignier vůkol jej oblehli, a Talbot vaší vinou zahyne.

Somerset. York ponouk' ho, York měl mu pomoc dát.

Lucy. A York na Vaši Milost nařiká a přísahá, že zdržujete vojsko zvlášť sebrané na tuto výpravu.

Somerset. York lže; proč neposlal? byl by je měl; proň málo úcty mám, tím méně lásky, a hanbil bych se nadcházeti jemu.

Lucy. Klam anglický, ne síla Francie, zapletl Talbota do osidel. Nebudeť Anglii on živ navrácen, jsa vaší nesvorností v štěstí skrácen.

Somerset. Vzhůru! bez prodlení má jízdu mít, pomoc mu za šest hodin může být.

Lucy. Vše pozdě, zajat již neb zabít jest; utéci nemohl, by hned byl chtěl, a Talbot neutíká, byť i mohl.

Somerset. Mrtev-li Talbot, líto mně srdečně.

Lucy. On slávu má, vy máte hanbu věčně.

Odejde.

Výjev pátý.

Anglický tábor blíž Burdoval.

Vystoupí Talbot a syn jeho Jan.

Talbot. Ó synu můj, já poslal pro tebe, vyučit umění tě válečnému, by v tobě jmeno Talbot obživlo, až vetché stáří, neohebné údy ti na lenošku upoutají otce. A však – ó hvězdy zlověstné, odporné! – přicházíš k hodům smrti strojeným, k nebezpečí hroznému, nezbytnému. Pročež, mé dítě, nejrychlejšího si vezmi koně, já ti k útěku ukážu cestu; spěš a neotálej.

Jan. Jest Talbot jmeno mé? jsem já syn tvůj? A prchnout mám? Mou miluješ-li matku, neprzni tak počestné její jmeno, chtě mít mne panchartem neb otrokem; svět řekl by: Ne Talbotova krev jest ten, kdo prch', an Talbot stál co lev.

Talbot. Pryč, bys mne pomstil, smrt-li mne zachvátí.

Jan. Kdo takto prchá, víc se nenavráti.

Talbot. Když oba zůstanem, zhyneme dvě.

Jan. Tož prchni ty, i zůstanu zde já.

Přetěžkáť ztráta tvá, to pamatuj; mne neškoda, bez zásluh život můj. Mým pádem Frank se málo může chlubit, tvůj musí poslední nám čáku zhubit. Tvá čest nemůže trpět útěkem; má musí, neb nováček v boji jsem. Tvůj útek moudrostí všem bude slouti; já sketou byl bych zván, bych měl prchnouti. Kdož uvěřil by v příští statnost moji, kdybych ponejprv nevytrval v boji? Radě za smrt prosím zde na kolenou, než zachoval bych život s poskrvnou.

Talbot. A čáka matčina má ničím být?

Jan. Líp než by ze mne hanbu měla mít.

Talbot. Tvůj otec káže ti se odtud bráti.

Jan. Chci bojovat, ne záda vrahům dáti.

Talbot. Část otce tvého zachová se v tobě.

Jan. Ta částka nesla by jen hanbu v sobě.

Talbot. O slávu svou nesmíš se strachovat.

Jan. Tvé jmeno netknuté chci zachovat.

Talbot. Svědectví otcovo tě očistí.

Jan. Zabít nemůžeš vydat svědectví.

Upřchnem oba, smrt-li patrná.

Talbot. Já v nouzi opustit mám vojska svá?

Posud jest zachovalé stáří mé.

Jan. Či já mám poškvřít mladosti své?

Já rovněž nerozlučný jsem od tebe,
jakož nemůžeš rozdvoujit sám sebe.
Jdi, zůstaň – tak neb tak – s tebou chci býti;
mně smrti otcovy nelze přežítí.

Talbot. Tedy se s tebou loučím, synu můj,
narozený, by shas' dnes život tvůj.
Pojď, pospolu chcem žít i zahynouti,
vidímť již nebe oběma kynouti.

Odejdou.

Výjev šestý.
Bojiště.

Válečný povyk; harce, při kterých mladý Talbot obklíčen, od otce pak vysvobozen.

Talbot. Bojujte, hoši, svatý Jiří s námi!
Že nevěren jest vladař slovům svým,
hynem tu Frankův mečem záhubným.
Kde's Jene? – Odpočiň, oddechni sobě,
Vyrval tě smrti, jenž dal život tobě.

Jan. Dvakrát synem's, já dvakrát otcem dařen,
neb život ten, ježž dal's mi, byl již zmařen.
An meč tvůj, osudu nevítaný,
prodloužil věk můj již spočítaný.

Talbot. Když mečem o Karlovu's přílbu křesal,
já pyšně v rozjařeném duchu plesal
nad smělym vítězstvím. Mou línou krev
proběhly bujarost a chrabrý hněv;
Bastarda, Burgunda jsem povalil,
od chlouby Franků tebe vybavil.
Bastard, jenž tvého panenského meče
podstoupiv spůsobil, že krev tvá teče,
ucítil vzteku mého rány pádné,
ježž krve jemu ubraly neřádné.

Tu jemu v potupu jsem zkríkl naň:

„Tvé cizoložné krve beru daň,
mrzké a podlé, za krev šlechtnou,
v mém chrabrém synu Janu prolitou.“

Již k ráně smrtelné jsem se napřáhl,
tu zástup ku pomoci mu přitáhl. –
Miláčku, mluv, necítíš mdloby v sobě?

Rci, Jene předrahy, kterak je tobě?
Nechceš-li teď opustit bitvy vztek,
když's osvědčil se udatný co rek?

Uprchni již co mstitel smrti mé;
maláť mi pomoc rámě jedině.

Nemoudře tolik životů v šanc dáti
na člunu jediném, ježž vlna zvrátí.
Pod franckým mečem dnes-li nepadnu,
tož zítra vetchým stářím uvadnu.
Mnou nezískáno: vytrvám-li zde,
o den jen skrátím živobyť své;
tvá smrt přináší matce, rodu zhoubu,
maří mou mstu, tvé mládí, vlasti chloubu;
vše to, a ještě více v šanc je dáno,
když zůstaneš; když prchneš, zachováno.

Jan. Necítě bolu z Bastardových ran
při slovech tvých krvácím se všech stran.
Za tento zisk, ježž hanbou mám si koupit
(ničemně živ jsa o čest se oloupit),
než mladý Talbot starého odběhne,
dřív zcepeněv bojácný kuň můj lehne!
Toť franckým pacholkům bych roveň byl,
hoden, bych v neštěstí a hanbě žil!
Při vši té slávě, které's došel, věz,
že nejsem syn tvůj, uprchnu-li dnes.
Nic víc o útěku, jím pohrdám,
co Talbot s Talbotem svůj život dám.

Talbot. Nuž následuj kretského otce svého,

ty Ikare; žel života mi tvého!

Bojuj, když chceš, po boku mém udatně,
ať jako rekové zahynem statně.

Odejdou.

Výjev sedmý.

Jiné místo na bojišti.

Hluk bitvy, harce. Vystoupí Talbot raněn, veden od Sloužícího.

Talbot. Kde druhý život můj? – neb dokonán
můj vlastní; – kde můj syn, udatný Jan?
Vítězná smrti v spolku s otroctvím,
zhrdám tebou synovým rekovstvím:
spatřiv mne kleslého na kolenou
svým mečem máchal statně nade mnou,
co lačný lev v své netrpělivosti
konal tu skutky vzteklé zuřivosti.
Však stoje sám již hněvivý můj strážce,
co anděl ochranný při mé porážce,
nenapadán, v rozlícenosti běsné
mne opustiv ve Franků davy těsné
se hnal; tam v proudy krvavého moře
neskrotnou prudkost ducha svého vnoře
zajisté zahynul; – můj Ikarus, můj květ
v hrdinském přepychu opustil svět.

Vojáci přinesou tělo Jana Talbota.

Sloužící. Zde, drahý pane, nesou syna vám!

Talbot. Ó smrti úšklebná, směješ se nám?
Než v krátce oba Talbotové, prosti
nesnesitelné tvojí ukrutnosti,
vzdor tobě povznesou se do výsosti,
by pospolitě žili na věčnosti. –
Ty, jehož smrtelné zde rány zejí,
mluv, pokud nebesa ti dechu přejí;
promluv na otce svého, smrti vzdor,
pomysli, že to Frank, s nímž tobě spor. –
Tvá ústa, zdá se, v úsměchu že klesla:
„By Frankem byla smrt, mrtva by klesla.“
Ó pojd'te, vložte syna v náruč mou;
můj duch již klesá pod tou nehodou.
S Bohem, vojáci; mně se žádost stala:
má vetchá náruč syna pochovala.

Umře.

Válečný povyk. Vojáci a sloužící odejdou, zanechajíce obě mrtvolky.

Vystoupí Karel, Alençon, Burgund, Bastard a Johana s vojskem.

Karel. By byli přispěli York s Somersetem,
den krvavý by nám byl nastal dnes.

Bastard. Kterak hoch Talbotův u vzteku divém
svůj pásl meč na Frankův mase živém!

Johana. Já potkavši ho takto k němu pravím:

„Stůj, nad panicem vítězství ať slavím
já panna;“ on v hrdé odsekne pýše:
„Mladý Jan Talbot urozen jest výše,
než aby kořistí se haldy stal.“

S tím divoče se v řady Franků hnal,
mne zanechav co boje nehodné.

Burgund. Ten hoch měl čáku k slávě bojovné.
Zde pohřben leží v loktech otce svého,
těch nehod původu krvelačného.

Bastard. Ta těla rozsekejte, jež, an žila,
Anglická slávou, nám pak divem byla.

Karel. Ne tak; nešetřit mrtvých hanba jest,
jichž za živa nám strašna byla pěst.

Vystoupí sir William Lucy s družinou, ježž předchází francouzský Hlasatel.

Lucy. Hlasateli,
doved' mne k dauphinu, bych vyzvěděl,

čí sláva toho dne.

Karel. S jakým poselstvím
poniženým přišel's?

Lucy. Poniženým?
To, pane, francouzské jest pouze slovo;
vojíni angličtí ho neznají.
Přicházím zeptat se na vězně vaše
a na padlých podívat mrtvol.

Karel. Po vězňech ptáš se? naše vězení
jest peklo; pověz nám však, koho hledáš.

Lucy. Kde jest mohutný na poli Alcides,
mocný lord Talbot, hrabě Shrewsburský?
Za slavná vítězství svá jmenován
hrabětem Washfordským, též Waterfordským
a Valenským; lord Talbot z Goodrigu
i Urchinfieldu; lord Strange Blackmerský,
lord Verdun z Altonu, lord Cromwell Wingfield,
lord Furnival Sheffield, lord Falconbridge
tříkráte vítězný, rytíř slavného
Svatojiřského, Michalského řádu,
zlatého rouna, Jindřicha šestého
velký maršálek ve všech válkách franckých?

Johana. Tot' směšně honosný jest věru sloh!
Turek, jenž dvaapadesát má říší,
se ve psaní tak neroztahuje. –
Ježž oslavuješ těmi tituli,
zde v puchu leží, hmyzem osypán.

Lucy. Jest zabit Talbot, jediný bič Frankův,
strach říše vaší, mstitel zuřivý?
Ó kým se v kulky obrátí mé oči,
by ve tvář vám je vystřelil můj vztek!
Ó kým bych vzkřísit mohl tyto padlé!
toť stačilo by vzkřísit říši Francou, a
nejsmělejší z vás by trnul!
Vydejte mně ta těla, bych je odtud
odnésti mohl ke slušnému pohřbu.

Johana. Není to zjevení duch Talbotův,
mluvíc tak pyšně a tak s vysoka?
I s pánem Bohem dejte mu ta těla,
zde hnila by, kazíce pověťfí.

Karel. Vezměte těla.

Lucy. Já je odnesu;
a však z jich popele se foenix zvedne,
že nad ním Francie od strachu zbledne.

Karel. Jen když jich zbudem, pak dle vůle s nimi čiňte.
Teď do Paříže, slavít výhry ples;
vše naše, krvavý když Talbot kles'.
Odejdou.

Jednání páté.

Výjev první.

Londýn. Sín v paláci.

Vystoupí Král Jindřich, Gloster a Exeter.

Král Jindřich. Zda přečetl jste, co nám papež píše,
a císař, pak i hrabě Armagnac?

Gloster. Ba přečet', pane můj, a obsah jest,
že snažně prosí Vaši Vznešenost,
abyste mezi říši Anglickou
i Francouzskou mír zbožný uzavřel.

Král Jindřich. Jak Vaše Milost smýšlí o té věci?

Gloster. Já dobře, pane můj; neb jediný to
jest prostředek, jímž zastavit se může
to prolévání krve křesťanské,
a zavést pokoj všude žádoucí.

Král Jindřich. Ba právě, strýče; myslíval jsem vždy,
že bezbožno a nepřirozeno,
by svár tak ukrutný a krvavý
měl mezi stejnověrci panovat.

Gloster. A nad to, pane můj, – k uspišení

a pevnějšímu přátelského spolku
utvrzení – chce hrabě Armagnac,
jenž Karlův blízký příbuzný a muž
po celém Francku velevážený,
vám v manželství dát dcerku jedinou,
to s věnem velikým a bohatým.

Král Jindřich. K manželství, strýče? ach, já mlád jsem ještě,
a slušnějším mně knihy zaměstnáním
než rozkošné s nevěstou zábavy.
Nicméně vyslance jen zavolejte
a dle uznání dejte odpověď
každému z nich; se vším jsem spokojen,
co Bohu ke cti, vlasti k prospěchu.

*Vystoupí Legát a dva vyslancové s Winchestrem, v roucho
kardinálské oděným.*

Exeter. Aj, mylord Winchester povýšen již
a uveden v důstojnost kardinálskou!
Tot' znamenám, že brzy vyplní se,
co Jindřich pátý někdy předpovídal:
jak mile kardinálem prý se stane,
že vyrovná svou kápi s korunou.

Král Jindřich. Požadky vaše, páni poslové,
jsou od nás bedlivě uváženy.
Váš úmysl jest dobrý, rozumný,
pročež jsme nyní pevně odhodláni
výminky podat přátelského míru,
s kterými pošleme bez průtahy
mylorda Winchestra do Francie.

Gloster. Co do návrhu pána vašeho,
tak dalece jsem zpravil Jeho Jasnost,
že – v ohledu na cnostné dary slečny,
na krásu její, věna bohatost –
chce anglickou ji zdobit korunou.

Král Jindřich. Na znamení a důkaz smlouvy té
zde klénot ten co závdavek mé lásky
jí dejte. – Vy, mylorde protektore,
jim bezpečný do Doveru dejte průvod,
kdež v lodi vrtkémú se svěří moři.

*Odejdou Král Jindřich s komonstvem, Gloster,
Exeter a vyslancové.*

Winchester. Vy zůstaňte, pane legate; dřív
vám musím odevzdat tu summu, kterou
jsem Jeho Svatosti připověděl,
když ošatí mne tímto vážným rouchem.

Legát. Čekám, až bude příležitost vám.

Winchester. Teď Winchester, tuším, se nepoddá,
i neustoupit peeru nejhrdšímu.
Humphreyi Glosterský, teď uvidíš,
že ani úřadem ni rodem tebe
neuzná biskup za vyššího sebe:
své koleno buď ohneš přede mnou,
neb vlast utrýzním zpourou krvavou.
Odejde.

Výjev druhý.

Francie. Rovina u Anjou.

*Vystoupí Karel, Burgund, Alençon, Johana s vojskem na
pochodu.*

Karel. Tou zprávou, pánové, okřívá mysl,
že stateční Pařížané se zvedše
ku bojovným se navrátili Frankům.

Alençon. Tož na Paříž, královský Karle francký,
a nemeškejte déle s mocí svou.

Johana. Buď pokoj s nimi, k nám-li přidají se;
sic záhuba paláce jejich zachvať.

Vystoupí Posel.

Posel. Zdar buď statnému vůdci našemu,
a mnoho štěstí jeho pomocníkům!

Karel. Mluv, co nám vyzvědači vzkazují.

Posel. Anglické vojsko, na dvě části dřív
rozdělené, se v jedno srazilo,
a chystá se podstoupit bojem vás.

Karel. Ta zpráva poněkud přichází náhle,
my však jim uvítání připravíme.

Burgund. Tuším, že Talbotův jim schází duch;
ten odešel, a netřeba jich bát se.

Johana. Nejhorší ze všech necností je strach.
Veď Karle nás ku boji vítěznému,
vzdor Jindřichovi, vzdor světu celému.

Karel. Za mnou se berte; sláva Francii!
Odejdou.

Výjev třetí.

Tamtéž. Před Angiersem.

Válečný hluk, šarvátky. Vystoupí Johana.

Johana. Frank utíká a vladař vítězí. –
Teď vy pomozte, kouzla, amulety;
vy duchové mne napomínající,
a znamení mi dejte věci příštích!

Hřmí.

Vy rychlí pomocníci, manové
mocného panovníka severu,⁹⁾
dostavte se mně v boji na pomoc.

Vystoupí d'áblové.

To rychlé zjevení jest důkazem
obvyklé vaší ke mně ochotnosti.
Vy skřítkové, jejichžto domovem
jsou mnohé mocné říše podzemní,
teď pomozte mnou Frankům k vítězství.

D'áblové obcházejí mlčky.

Ó netrapte mne dlouho mlčením!
Jakož jsem zvykla krví svou vás krmit,
teď úd si utrhnu a dám jej vám
co závdavek na další dobrodiní,
mně k pomoci když dnes se propůjčíte.

Oni svěsí hlavy.

Nižádné pomoci? Mé tělo vám
dá náhradu, splníte-li mou prosbu.

Oni vrtí hlavami.

Ni tělo mé, ni oběť krvavá
nemůže obnovit ochotnost vaší?
Nuž vemte duši mou i tělo, vše,
spíš než by Anglii podlehlo Francko.

Oni zmizí.

Opouštějí mne, hle! Přišeltě čas,
kde Francie svůj hrdý chochol sklóní
a hlavu složí v lůno Anglie.

Mé staré čáry jsou již příliš slabé,
a peklo přesilné, bych s ním šla v boj.
Teď, Francie, tvá sláva klesne v prach.

Odejde.

*Válečný hluk. Vystoupí Francouzové a Angličané
bojující spolu. Johana a York setkají se osobně. Johana
jest jata. Francouzové dají se na útěk.*

York. Již mám tě přec, ty francká děvče;
teď přičaruj si pekelné své duchy,
a zkus, mohou-li dát ti svobodu. –

Čistý to zisk, hoden d'ábelské přízně!
Hle, škaredá jak čarodějnice
své čelo vraští, jak by podobu
mou chtěla proměnit co druhá Circe.

Johana. Horší již podoby ti nelze dát.

York. Ó dauphin Karel, vid', to švarný muž,
jiná se podoba nemůže líbit
chtivému oku tvému.

Johana. Tě i Karla
nech stihne pohroma! ať krvavá
vás ruka přikvačí na loži spící.

York. Přestaň proklínat, hnusná kouzelnice.

Johana. Prosím tě, dovoliž mně chvíli klít.

York. Klej bezbožná, až na hranici přijdeš.

Odejdou.

Pokřik. Vystoupí Suffolk vedoucí Markétu.

Suffolk. Buď ty kdo chceš, ty's moje zajatá.

Dívá se na ni.

Ó krásko zpanilá, neboj se, zůstaň;
jen rukou uctívou se chci tě týkat.

Ty prsty líbám

Líbá své prsty.

ku věčnému míru,

a jemně kladu je na útlý bok tvůj.

Pověz kdo jsi, bych se ti pokořil.

Markéta. Markéta jménem královská jsem dcera
Neapolského krále; buď ty kdo buď.

Suffolk. Já hrabě jsem, a Suffolk jmeno mé.

Nechtěj se horšit, dive přírody,

že upadla jsi v moje zajetí:

tak labuť chrání pýřnaté své mládě,

u vězení je držíc pod peruťmi.

To omrzí-li tě, na vůli měj
svobodně jít; mne v přízni zachovej.

Ona se obrátí, jakoby chtěla jít.

Ó zůstaň! – Nemožno mne nechat jí,

rukou se volným srdce protiví.

Jak slunce hrá na skelné hladině,

třpytic se v obraze paprsku svého,

tak její krásy lesk mým očím zdá se.

Mne srdce táhne k ní, a přec netroufám

si promluvit; inkoust a péro sem,

bych napsal duši své: Fi, de la Poole,

zmalátněl's? ztratil's řeč? či není ona

tvým vězněm? neb tě leká ženy vzhled?

Ba, převelebná krásy vznešenost

nám mate jazyky a tupí smysly.

Markéta. Stůj, hrabě Suffolku, – to-li tvé jmeno –

jakou ti musím dáti výplatu?

Neb znamenám, že jsem v tvém zajetí.

Suffolk (stranou). Jak můžeš předzvídat, že tebou zhrdne,
než o její se lásku pokusíš?

Markéta. Proč nemluvíš? jakou chceš výplatu?

Suffolk (stranou). Že krásna jest, tož hodna milování;
že ženština, tož získati ji lze.

Markéta. Přijímáš výplatu, či nepřijímáš?

Suffolk (stranou). Zpozdilče, pamatuj, že máš již ženu;
jak muž' Markéta být tvou milenkou?

Markéta. Nejlíp když půjdu, neb on neslyší.

Suffolk (stranou). To kazí vše, tou kartou tratím hru.

Markéta. On mluví matně, jistěť šilený.

Suffolk (stranou). A však i manželství rozvésti lze.

Markéta. A však bych ráda měla odpověď.

Suffolk (stranou). Tu Markétu chci získat. Komu pak?

Aj, svému králi. Ba to tvrdý suk.

Markéta. O suku mluví, snad to tesař jakýs.

Suffolk (stranou). Tím dosti by se stalo lásce mé,
a pokoj byl by zjednan tímto říším.

Však jedna závada u věci té:

otec její, ač král je Neapolský,

a Anjouský i Mainský vévoda,

jest chud; tím sňatkem šlechta naše zhrdne.

Markéta. Poslyšte, pane, či nemáte kdy?

Suffolk (stranou). Tak má se stát, ať protivno jim jak chce;
Jindřich jest mlád a snadno oblomen. –

(*K Markétě*) Musím vám, slečno, zjevit tajemství.

Markéta (stranou). Mně otrokyni? On rytířem zdá se,

a žádným způsobem mne nezneuctí.

Suffolk. Co vám chci říci, račte vyslechnout.

Markéta (stranou). Možná že Frankové mne vybaví,

pak nemusím si hledět jeho přízně.

Suffolk. V jedné mne věci, zpanilá, vyslyšte.

Markéta (*stranou*). Však více žen již bylo v zajetí.

Suffolk. Proč, slečno, řekněte, mluvíte to?

Markéta. Odpusťte, jest to jenom quid pro quo.

Suffolk. Povězte, kněžno zpanilá, zda byste neblahořečila takéto vazbě, jež královnou by učinila vás?

Markéta. Být královnou ve vazbě hůře jest, než otrokem být v mrzké služebnosti; neb knížata mají mít svobodu.

Suffolk. Tu máte mít, jak mile svobody dosáhne mocnář šťastné Anglie.

Markéta. Aj, což pak mně do jeho svobody?

Suffolk. Za královnu chci Jindřichu tě dát, zlaté ti žezlo vložit do ruky, na hlavu vsadit drahou korunu, jen nakloniti-li se ke mně chceš –

Markéta. Jak?

Suffolk. K němu v lásce.

Markéta. Jsem nehodna být ženou Jindřichu.

Suffolk. Ne, milá slečno, já jsem nehoden, tak zpanilou namlouvat jemu ženu, a sám nemít ve volbě účasti.

Co díte, slečno, svolujete k tomu?

Markéta. Já svoluji, svolí-li otec můj.

Suffolk. Tož ku předu ať naší vůdcové postoupí s praporci; my s vaším otcem se smlouvat chcem pod hradu jeho zdmi.

Vojsko postoupí ku předu.

Troubí se ke smlouvání. Na hradbách vystoupí Reignier.

Suffolk. Viz, Reignier, dceru svoji zajatou.

Reignier. Od koho?

Suffolk. Ode mne.

Reignier. Jaká tu pomoc?

Já bojovník jsem, plakat neumím, ni bédovat na štěstí vrtkavé.

Suffolk. Ba snadná pomoc tu je, pane můj: přivol (a pro čest svou to udělej) ku manželství své dcery s králem mým, jejíž jsem pracně získal svolení; tak dcery tvé netěžké zajetí ku královské ji vedlo svobodě.

Reignier. Mluvíš jak smýšlíš?

Suffolk. Vít' to Markéta, že nejsem lichotník, přetvářky neznám.

Reignier. Na knížecí tvé slovo dolů sejdu, bych dal ti odpověď na slušnou žádost.

Sejde s hradeb.

Suffolk. A já zde počkám na tebe.

Troubení. Reignier objeví se dole.

Reignier. Buď vítán, statný hrabě, v naší zemi, i rozkazuj zde podle libosti.

Suffolk. Měj díky, statný otče něžné dcery, jež hodna býti družkou královskou: Co Vaše Jasnost dí na moji žádost?

Reignier. Držíš-li skrovnou její zásluhu za hodnu královského manželství: pod výminkou, bych zůstal v držení pokojném svojích zemí, Mainského i Anjouského hrabství, bezpečen před nátiskem i války pohromou, dám Jindřichu svou dceru, chce-li ji.

Suffolk. To její výplata, propouštím ji; by Vaše Jasnost pak to obě hrabství pokojně držela, to vezmu na se.

Reignier. Já v Jindřichově královském zas jmenu podávám její ruku ti co poslu milostivého toho panovníka,

určeného slibu v znamení.

Suffolk. Já královský ti vzdávám dík, Reignier, neb královské to jesti řízení.

(*Stranou*) A přeče tuším byl bych raději sám sobě námluvčím v té příčině.

(*Nahlas*) Spěchám do Anglie s tou novinou, a ku přípravě snubní slavnosti.

S Bohem, Reignier, chovej ten diamant na zlatých zámcích, jak se sluší naň.

Reignier. Pojď v náruč mou; tak v náruč pojal bych i krále Jindřicha, křesťanské kníže, by přítomen byl.

Markéta (*odcházejíce*). S Bohem, pane můj!

Nejlepší přání, chvály, modlitby má Suffolk vezdy od Markéty mít.

Suffolk. Nuž s Bohem, slečno! Ale slyšte pak: což nic nedáte vzkázat mému králi?

Markéta. Vyříd'te mu, co slušno jest od dívky a panny, jeho služby oddané.

Suffolk. Něžná to slova, skromně stavena.

Musím však ještě obtěžovat vás, – nižádný králi lásky závdavek?

Markéta. I ovšem, pane: čisté, neúhonné, nedotknuté posud od lásky srdce jemu posílám.

Suffolk. K tomu ještě to.

Políbí ji.

Markéta. To budiž tvoje. Nesmím' odvážit se tak děckou králi poslat zástavu.

Reignier a Markéta odejdou.

Suffolk. Kýž moje jsi! – Však ustaň, Suffolku; a nepotácej se v tom labyrintu, kde číhá Minotaur i skrytá zrada.

Vnad' krále divným jí vynášením, chval cnosti její, přesahující, a vnady, ničící vše umění.¹⁰⁾

Při plavbě častokrát v paměť si uváděj obraz její, bysi kleče u nohou Jindřicha jej opojil vypravováním divů takových.

Odejde.

Výjev čtvrtý.

Tábor vévody Yorského v Anjou.

Vystoupí York, Warwick a jiní.

York. Přiveďte sem tu čarodějnici, odsouzenou na smrt upálením.

Vystoupí Johana uprostřed stráže, a starý Ovčák.

Ovčák. Ó Haničko, to tvého otce smrt!

Já hledal daleko a široko, a teď, když náhodou jsem tebe našel, musím na časnou, krutou smrt tvou patřit? Ó dcero předrahá, já umru s tebou!

Johana. Mrzáku bídný! nízký, sprostý chlape! já pocházím ze šlechtnější krve; ty nejsi otcem mým, ni přítelem.

Ovčák. Ó jdiž! Milí páni, s dovolením, to není pravda; že jsem jejím otcem, ví celá osada, i dosvědčí to též matka její, vždy jsouc na živě, že první plod jest mého panictví.

Warwick. Nestoudná! otce svého zapíráš?

York. Je vidět z toho, jaký život vedla ta bohaprázdná nešlechtnice; jejímú životu buď rovna smrt.

Ovčák. Fi, Haničko! nebuď tak zatvrdlá!

Bůh ví, že částkou mého těla jsi; a mnohou slzu vycedil jsem pro tě: ó nezapírej mne, má dobrá Hano.

Johana. Klid' se, pacholku! – Najmulí jste jej,
by prznil rodu mého zlatý lesk.

Ovčák. Ba právě, zlatý dal jsem duchovnímu
ten den, když byl jsem oddán s její matkou.
Poklekni, bych ti žehnal, dcero má.
Ty nechceš? Tedy prokleta buď chvíle
když světlo spatřila's! Ó kých by mléko,
jímž krmila tě matka z prsou svých,
utrýchem tobě bylo bývalo!
Ó že tě, pasoucí mých ovcí stádo
neurval, nazadával lýtý vlk!
Ty otce zapíráš, proklatá běhno?
Upalte ji; provaz by čest jí činil.
Odejde.

York. Odved'te ji; již příliš dlouho žila,
svět naplňujíc mrzkou neřestí.

Johana. Dřív slyšte, koho odsoudili jste:
ne dceru ovčáckého pacholka,
než dívku pošlou z krve královské;
cnostnou i svatou, s hůry zvolenou,
by vnuknutím milosti nebeské
na zemi divné děla zázraky.
Já žádného neměla obcování
se zlými duchy: vy však – zprzněni
rozkošmi, zbroceni nevinnou krví,
tisíci poškvrnění neřestmi –
té milosti co jiní nemajíce,
naprosto kladete za nemožné,
konati divy bez pomoci d'áblů.
Ne tak, vy bloudové, Johana z Arku
zůstala pannou od útlého mládí,
čistou, bez poškvrní i v myšlénkách;
krev její panenská, prolita krutě,
o pomstu bude volat k nebesům.

York. Ba arcit' – odved'te ji k popravě.

Warwick. A slyšte, hoši, poněvadž je panna,
nespořte dříví, přiřkládejte dost,
obstavte kůl smolnými bečkami,
by její trápení se skrátilo.

Johana. Což nic nezměkčí tvrdá vaše srdce? –
Nuž teď, Johano, vyznej slabost svou,
která ti záštitou jest zákonní. –
Jsem s útězkem, vy krvežíznicvi:
nemaňte plodu v těle mateřském,
ač vlečete mne k smrti ohavné.

York. Bůh nedopouštěj! těžka svatá panna?

Warwick. Toť největší jest z tvých zázraků!
Tak daleko tě přivedla tvá cudnost?

York. Dauphin i ona hrávali si spolu:
já tušil, k čemu vezme útočiště.

Warwick. Jen jdi, my nechcem živit pancharty,
obzvlášť když Karel musí otcem být.

Johana. Mýlíte se, neníť to jeho dítě;
Alençon byl to, jenž mé lásky užil.

York. Alençon, bezectný ten Machiavel!
Tož umře, by v něm tisíc životů.

Johana. Ó odpusťte mně, já vás přelhalá;
nebyl to Karel, ni ten vévoda,
jejž jmenovala jsem, než Reignier,
král Neapolský, opanoval mne.

Warwick. Muž ženatý! i toť nesnesitelné.

York. Aj toť mi holka! Sama tuším neví,
na koho svalit vinu z tolika.

Warwick. To důkaz štědrosti a povolnosti.

York. A při tom všem vždy ještě čistá panna. –
Ty necudnice, vlastní slova tvá
tě zatracují i s tvým plemenem;
uspoř si proseb, neboť marné jsou.

Johana. Pryč tedy. – Vám svou kletbu zanechávám:

skvoucího slunce paprsek ať nikdy
na zem nesvítí, kde váš příbytek,
než tma a mrákotný jen smrti stín
vás obklopuj, až z těžké zoufalosti
zlomíte vazy neb se oběsíte.

Odejde se stráží.

York. Na prach se rozdrob, v popel rozsypej,
ty pekla služebnice proklatá!

Vystoupí kardinál Beauford s komonstvem.

Kardinál. Mylorde vládaři, pozdravení
přináším Vaší Vznešenosti listem
od krále plnomocným. Vězte, páni:
křesťanské moci, útrpností hnuté
nad zuřivými boji těmito,
důrazně žádají, by mezi námi
a hrdomyslnými Franky mír
obecný nastal; za mnou následuje
dauphin s komonstvem, jednat o tu věc.

York. To-liž jest ovoce všech našich snah?
Po zhynutí tolika velmožů,
tolika vůdců, šlechticů, vojínů,
kteřížto padli v tomto rozbroji,
složivše životy v své vlasti prospěch,
teď máme zbabělý učinit mír?
Zda větší část jsme neztratili měst
zradou a ošemetným podvodem,
jichž vydobili slavní otcové?
Ó milý Warwicku! se zármutkem
tuším již ztrátu celé říše Francké.

Warwick. Měj ztrpení: uzavřeme-li mír,
podáme výminky tak přísné, tvrdé,
že Frankové tím málo získají.

*Vystoupí Karel s komonstvem, Alençon, Bastard, Reignier a
jiní.*

Karel. Když uzavřeno, páni Angličané,
že prohlášen má ve Francku být mír,
my k vám se přicházíme pozeptat
na výminky té smlouvy.

York. Mluv Winchestře;
mně žluč kypící zastavuje hlas
uvázlý v trubici¹¹⁾ při pohledu
na naše nepřátely úhlavní.

Kardinál. Věz Karle i vy ostatní, že takto
jest uzavřeno: Kdežto Jindřich král
jen z pouhé útrpnosti, z dobroty
v to svoluje, by byla zbavena
nešťastné této války vaše země,
i oddechu vám přeje v plodném míru –
vy many buďte jeho koruny;
ty, Karle, k poplatku se zavázav
a uznáv jeho vrchnost postaven
pod ním co místokrál buď v této zemi;
titul ti královský buď ponechán.

Alençon. On tedy má být jenom stínem svým?
Své skráně ozdobit má korunou,
a přece v podstatě a vážnosti
mít jenom práva muže soukromého?
Převrácený to, nerozumný návrh.

Karel. Však známo, že již v držení jsem více
než poloviny země gallické,
kde ctěn jsem vůbec za pravého krále:
a mám za ostatek nedobytý
snad tolik upustit od svého práva,
bych místokrálem celku jen byl zván?
Ne, pane vyslanče; já podržím
raději co mám, než více žádaje
bych pozbavil se práva ke všemu.

York. Vzdorovitý! uměl si podtají
si získat prostřednictví k úmluvě;

a teď, když uzavřítí má se mír,
v porovnávání zdráhavě se pouštíš?
Buď přijmi titul, jež si osobuješ,
co milost přanou ti od Jindřicha,
a nikoli co právo zásluhy,
aneb tě soužití budem věčnou válkou.

Reignier. Nedobře, pane můj, tak neustupně
se hádat při jednání o tu smlouvu:
na jednu deset sázím, tuto-li
zmeškáme příležitost, podobná
nepřijde více.

Alençon (*stranou ku Karlovi*). Abych pravdu řekl,
velí vám potřeba, ušetřit národ
těch krutých sečí, krve prolévání,
jaká se každodenně páchají,
co pokračujem v tomto nepřátelství;
a tedy přijměte ten návrh míru,
jež zrušit můžete kdy libo vám.

Warwick. Nuž, Karle, přijmeš naše výminky?

Karel. Přijmu.

S tou výhradou, že v žádném z našich měst
nemáte práva ku posádce mít.

York. Tož přísahu vlož králi našemu,
že na svou čest rytířskou zachováš
vždy k němu poslušnost a nikdy se
neprotivíš anglické koruně,
ni šlechta tvá anglické koruně.

Karel a ostatní dávají znamení holdu.

A teď své vojsko propusť podle vůle;
praporce zavěš, bubnům mlčet každ,
neb slavně uzavřena smlouva míru.

Odejdou.

Výjev pátý.

Londýn. Pokoj v paláci.

Vystoupí Král Jindřich v rozmluvě se Suffolkem; za nimi

Gloster a Exeter.

Král Jindřich. Váš čarovábný popis, milý hrabě,
překrásné Markéty mne divně dojal:
ty cnosti její v sličně zdobném rouše
budí v mém srdci spící lásky vášeň,
a jakož bouřícího vichru moc
nejtěžší koráb žene proti proudu:
mne její pověst žene dechem svým
buď k utonutí neb ku přístavu,
kde přáno mně požívat její lásky.

Suffolk. Ó pane můj! ta povrchní vyprávka
jen předmlouvou jest její pravé chvály;
neb vznešená té dívky výtečnost
(bych doved' vyslovit ji podle zásluh)
by dala celou knihu luzných řádek
na podpal srdce sebe tupějšího.
Co více pak: není tak nebeská,
tak plna výboru v nad všelikých,
by v hluboké své duše pokoře
vám nebyla ke službám; rozumí se,
že v počestném a cudném úmyslu,
vás milovat a ctít co svého pána.

Král Jindřich. A jinak nikdy Jindřich nezamýšlí.

Pročež dovolte, lorde protektore,
Markétě královnou být anglickou.

Gloster. Tot' svolil bych ke hříchu pěstění.
Však víte, pane můj, že Vaše Výsost
zaslibena jest jiné vzácné kněžně;
jakž tuto smlouvu bychom zrušit mohli
bez ujmy čestné vaší pověsti?

Suffolk. Jak mocnář ruší přísahy neslušné,
anebo rytíř, slíbiv v turnaji
svých zkusit síl, opouští ohradu,

když nerovného spatří soupeře:
nerovnat' jest tu dcera hraběcí,
a smlouvu tu bez hany rušit lze.

Gloster. Aj, což pak Markéta jest něco více?

Nelepší hraběte jest otec její,
ač zvučnými se pyšní tituli.

Suffolk. Ba dobrý lorde, otec její král jest
Neapolský, Jerusalemský též,
a takou váhu má ve Francii,
že spolek s ním náš pokoj utvrdí
a Franky v poslušenství udrží.

Gloster. To hrabě Armagnac též všecko může,
neb blízký Karlův jesti příbuzný.

Exeter. A nad to velké jeho bohatví
za hojně věno ručí, an Reignier
spíš bude brát, než aby sám udílel.

Suffolk. Co věno! lordové, tak svého krále
nechtějte zlehčovat, by tak byl podlý,
špatný a chudý, aby ženu měl
si k vůli věno brát, ne z pravé lásky.
Jindřich můž bohatví své ženě dát,
a netřeba mu ženou zbohatnout.

Tak sprostý sedlák smlouvá o svou ženu,
jak na trhu o voly, ovce, koně.

Manželství mnohem vážnější jest věc,
by dohazovactvím se jednala;
ne kterou chcem, ku které lásku má
náš jasný král, buď družkou jeho lože.

A protož, lordové, že nanejvýš
ji miluje, to vám buď podnětem
nejvyšším ze všech, též jí dáti přednost.
Neb což jest sňatek nucený, než peklo,
život pln různic, věčných rozepří?

Kdež opak toho blaženost přináší
a obrazem jest nebeského míru.

I kdož na místě krále Jindřicha
by jinou sobě volil za choti,
než Markétu, jež dcera královská?
Vzhled nevyrovnaný i rodu vzácnost
ji neurčují jinému než králi;
a statná její mysl, hrdý duch,
(nad obyčej při ženském pohlaví),
doutání dává v plémě královské;
neb Jindřich, syn slavného vítěze,
i více zplodit může vítězů,
poloučen svazkem lásky s manželkou
tak neohroženou jak Markéta.

Srovnejte, lordové, se s radou mou:
buď Markéta, ne jiná, královnou.

Král Jindřich. Nevím, zda vaše líčení tak mocně
mne dojalo, mylordo Suffolku,
či mládí moje toho příčinou,
nižádným posud lásky zážehem
nepodňaté: a však, to jisto jest,
tak ostrý cítím rozbroj v srdci svém,
tak divoký boj strachu s nadějí,
až nedužím tím přemítáním v myslí.
Pročež se na ručest do Francka plavte,
mylordo, svolte ke všem výminkám,
a působte, by sličná Markéta
se vydat ráčila sem přes moře,
by anglickou přijala korunu,
jsouc pomazána co má věrná choť.
Na útratu, potřebné výlohy,
desátek vyberte si od lidu.

Pospěšte, pravím; neboť dokavad
se nevrátíte zpět, tisíce trampot
mne budou soužit. – Vy pak, dobrý strýče,
zapuďte hněv a posuzujte mne

dle toho co jste býval,¹²⁾ ne co jste;
pak ubezpečen jsem, že omluvíte
to kvapné provedení vůle mé.
A teď mne ved'te tam, kde v samotě
se mohu bavit myšlénkami svými.

Odejde.

Gloster. Ba na pomýšlení to teď i příště.

Gloster a Exeter odejdou.

Suffolk. Tak Suffolk zvítězil, i pryč se bere,
jak druhdy bral se k Řecku mladý Paris;
k stejnému lásky štěstí máje čáku,
však s lepším prospěchem než Trojec onen.
Teď královnou se stane Markéta
a králem podle vůle bude vládnout;
já oběma: jí, králem i vši říši.

Odejde.

Připomenutí.

Toto historické drama Shakespearovo náleží bez odporu k jeho slabším pracím, tak že mnozí ani za jeho je nepokládají. Možná, že tuto Shakespeare snad jenom nějaký starší kus přepracoval anebo vzdělal. Na všechny spůsob jest to jeden z nejprvnějších jeho dramatických pokusů, sotva pozdější nežli r. 1589. Tiskem vyšel kus ten teprv r. 1623 ve vydání foliovém pod názvem: *The historical play of King Henry VI.* Tak zvaný druhý a třetí díl Jindřicha VI. tištěny byly již r. 1600, a to pod názvem: *The contention of the houses of York and Lancaster.* Pod společný titul *Jindřich VI.* zahrnuty byly všechny tři kusy teprva později.

Hlavní vada tohoto dramatu Shakespearova jest nesouvislost dějů v něm představovaných a vůbec veliká nesprávnost u vnitřním jeho uspořádání. Nejenom že sled dějů odporuje pravdě historické, on místy i logické důslednosti se protiví, když připomínají se události jako již minulé, které teprv později dítí se vidíme. Na mnoze básník patrně později zapomněl, co napřed byl napsal. V episodě o panně Orleanské patrná jest neshoda mezi prvním jejím nadšeným vystoupením, jaké se jeví v jejím vysoce básnickém oslovení Karla, a pozdějším přivoláváním pekelných duchů i podlým jejím se chováním před smrtí.

Při tom všem ale nicméně nelze nepoznati na mnoha místech výtečného genia Shakespearova, skvoucího se v plném lesku vznešené poesie. Takováto místa jsou tu roztroušena jako utěšené oasy, na nichž oko poutníkovo s rozkoší utví a pookřeje.

Po uvážení všech okolností i my kloníme se k mínění, že Shakespeare zde jenom nějaký starší kus, a to ještě dosti nedbale předělal, ovšem zde onde jej ozdobiv drahými perlami svého genia; ku pozdějšímu však potřebnému jej prohlídnutí více času nenalezl.

Poznámání.

¹⁾ Dosavadní čtení: „He being in the vaward, plac'd behind“ opravuje neznámý

korrektor u Payne-Colliera zajisté vhodně: „He being in the rearward, plac'd behind.“

²⁾ I zde přijal jsem opravu zmíněného neznámého korrektora: „The king from Eltham I intend to steal“ místo běžného dosud čtení: „The king from Eltham I intend to send.“

³⁾ Vztahuje se na Skutky apoštolské.

⁴⁾ Jest to jedna z mnohých nesprávností tohoto kusu, že již zde jmenuje se biskup Winchesterský kardinálem, kdežto jeho povýšení k této důstojnosti teprva v pátém jednání se oznamuje.

⁵⁾ Veřejné nevěstky náležely v těch časech pod duchovní právomocnost biskupa Winchesterského.

⁶⁾ Dle pověsti bylo to v okolí Damašku, kde Kain usmrtil Abela.

⁷⁾ Přezdívka dávaná nevěstkám z příčiny svrchu uvedené.

⁸⁾ V Templu měla své sídlo veliká státní rada.

⁹⁾ Sever pokládán byl za bydliště všech zlých duchů.

¹⁰⁾ Dle čtení přijatého od Delia: „ And natural graces that extinguish art;“ místo dosavadního: „Mad, natural graces“ atd.

¹¹⁾ *Prison'd voice.* V tom čtení srovnává se Pope s neznámým korektorem Payne-Collierovým proti obyčejnému: *poison'd voice.*

¹²⁾ Totiž: dle toho, jaký jste sám býval za mladých let.